

ЗА ДРУГА

Христос се роди, другови и другарице у Христу!

У озрачју витлејемске звезде, обасјана новим сјајем пред вама је нова „Искра“ као плод и труд новог обличја наше мисли, Задруге која Господњом вољом почиње својим животом у благим данима када славимо рођење Богочовека.

По ставовима и облику непромењена, у другачијем обличју јер не може „ново вино у мехове старе“.

Зашто Задруга и зашто „за друга“?

Задруга је организација верујућих хришћана која у већ поодмаклом 21. веку покушава дати одговоре који је стварни интерес њених чланова, ње саме.

Њој блиских и њој далеких; српског и других народа који живе у Србији и земљама њој блиским и њој далеким. Тим редом, јер је тај ред органски и животан.

Јер су наше вертикала и хоризонтала крстолике.

Наше мисли почињу и завршавају се Богом.

Ако се насмејао неко, нек пажљивије прочита.

Задруга ће одговоре дати, сведочити оно у шта верује и понудити свету.

Даље од тога није њено.

Ко је може чинити?

Верујући добре воље.

Зашто „за друга“?

За друга као за Другога.

Јер мој и идентитет сваког Задругара не постоји без Другога.

Он се испуњава и врхуни у литургији, али живи у служењу породици, комшијама, Задрузи, месту у ком живимо, народу којем припадамо и држави у којој живимо.

За другог и као за „другачијег“.

Као за Самарјанку, као за римског војника који је прогледао кад је пробо копљем Христа.

Служити Другачијем нудећи му пута и одговоре које тражи увек спремни да га пригрлимо.

Не гордећи се спремни да прихватимо добронамерну исправку.

Јасно је из свега реченог да мржње у нама нема и да је неће бити.

Други и другачији нису нам непријатељи.

Непријатељи, пак, највећи пријатељи су нам, јер ћемо кад склонимо скраму непотребне мржње са њихових речи, у њима препознати савет и поправити себе.

У чему је борба Задруге, онда?

Ми смо потомци оних који су слушали Светог владику Николаја Српског кад је рекао: „ Хоћеш ли да дођеш до слободе ратом, онда поведи рат против самог себе, па ако овај рат успешно окончаш, увидећеш да су сви други ратови сувишни“.

Задруга и Задругари су стално у рату, њихова је борба непрестана.

Јер је сваки њен члан у рату са самим собом како би бољи и праведнији био.

Отуда ни немамо непријатеља већег од себе самих.

Од малодушја и лењости.

Сила којом се Задруга покреће сила је љубави, јер је љубав сила Божија.

Насилник и силеција не може бити Задругар.

Војник који брани своју земљу може.

Рећи ће неко: „Мало вас је.“

Док су Задругари Христови, Задруга је силна.

Задруга не намеће.

Задруга верује и разговара.

Онако као се органска пољопривреда клони пестицида, тако се Задруга клони неприродних модела и решења функционисања нашег друштва.

Задруга је енергетски ефикасна, јер заговара модел државе у ком енергија Божја најлакше стиже до сваког грађанина.

Задруга сведочи.

Тражи себи сличне и радује се другачијем.

Оглашени, приступите...

Давор Сантрач

ДА ЛИ ЋЕ 2017. БИТИ ТАКО СРЕЋНА: С КОЈЕ СТРАНЕ „ВРЕБА“ ТРЕЋИ СВЕТСКИ РАТ

Током прошле недеље Савет за иностране односе је на листу највећих изазова који стоје пред САД ставио потенцијални рат НАТО-Русија, проблеме на Корејском полуострву и тероризам. Међутим, то ни су једине опасности. Спутњик истражује са којим изазовима свет може да се сретне током 2017. године.

Новоизабраног председника САД Доналда Трампа ће сачекати многа спољнополитичка жаришта у моменту када ступи и званично у Овалну собу. Током прошле седмице утицајни амерички скуп експерата ЦФР, који чине високи политичари, академици и познате медијске личности, објавио је своју годишњу анкету о „Топ међународним проблемима“, који могу имати утицај на националну безбедност САД у 2017. години.

По њима, најозбиљније опасности су могућа „озбиљна војна конфронтација“ између Русије и НАТО-а и ескалација тензија на Корејском полуострву услед нагомилавања трупа и великих војних активности.

Поред тога, сматрају и да су сајбер напади страних сила и тероризам такође озбиљни проблеми за САД. Као важне проблеме навели су и раст нестабилности у Авганистану, турско-курдске сукобе као и ескалацију рата у Сирији, мада је утицај тих сукоба на САД категорисан као „умерен“. Као остале претње наводи се могући војни сукоб између Кине и америчких савезника у Источном и Јужном кинеском мору, али ЦФР оптимистички оцењује да је могућност за то „веома ниска“.

Колумниста Роберт Фарли је за сајт ЦФР-а писао о главним претњама глобалној безбедности у току 2017. године. У чланку је навео низ важних фактора који, у комбинацији, могу да створе такву ситуацију међу великим силама — САД, Русијом и Кином, коју описује као „најнеизвеснију“ после веома дугог времена. Ова неизвесност ће приморати лидере великих сила на превенцију „неколико веома опасних критичних тачки које се могу запалити“ и ескалирати у сукоб између њих.

Пјонгјанг-Вашингтон очи у очи

Фарли пише да напетост на Корејском полуострву врло лако може бити један од најопаснијих изазова за долазећу Трампову администрацију. Коментаришући напоре Пјонгјанга да изгради сопствене нуклеарне и ракетне капацитете, аналитичар сугерише да би праћење од стране Вашингтона које укључује и превентиву, могло да доведе до тоталног рата, нарочито ако дође до грешке у прорачунима при првом

севернокорејском лансирању ракете.

„Слично као што се то десило 1950. године, у сукоб на полуострву се лако могу увући Кина, Русија или Јапан“, истиче Фарли. Ово се посебно односи на последњу одлуку Обамина администрације да размести противибалистичке системе у Јужној Кореји. Кина ову меру гледа као претњу својој безбедности али и као средство нуклеарног одвраћања. Ако Трампова администрација настави са Обабином политиком на Корејском полуострву, тензије у региону вероватно неће бити релаксирани, а могућа је и њихова ескалација.

Током предизборне кампање, Трамп је упозорио да САД могу одустати од гарантовања безбедности појединим земљама, укључујући ту и Јапан и Јужну Кореју, уколико не повећају издатке за одбрану и не надокнаде САД део трошкова. Истовремено, Трамп је напунио насловне стране изјавом да не би искључио преговоре са севернокорејским лидером Ким Џонг Уном. Остаје неизвесно да ли ће нови амерички председник испунити своја бројна, можда чак и контрадикторна, обећања након уласка у Белу кућу.

Ескалација у Сирији

По Фарлију, Сирија је веома могуће друго потенцијално жариште и тачка потенцијалног сукоба. Иако је ЦФР деградирао утицај могућег сукоба за америчке интересе са „висок“ на „умерен“, аналитичар признаје да је мало вероватно да ће се Трампова администрација конфронтирати са Москвом и Дамаском, али да опасност од случајног „судара“ и накнадне ескалације ипак остаје. Фарли наглашава да „иако су најопаснији моменти прошли, америчке и руске снаге настављају да дејствују у непосредној близини и једне поред других“. Стога, ако било која од страна буде спроводила операцију напада, као што се већ десило у септембру када је америчка авијација убила 60 сиријских војника у близини Деир ел Зора на истоку Сирије, то би могло произвести „притисак да се узврати и изврши одмазда“, истиче Фарли.

„Осим тога, присуство такозваних спојера (терористичких група и милиција, као и низа заинтересованих држава), повећавају комплексност и шансу за грешке и неспоразуме“, додаје он.

Међутим, остали аналитичари се не слажу са овом проценом. Коментаришући ослобађање Алепа прошле седмице, виши сиријски посланик Калед ел Абуд рекао је за Спутњик да су арапски милитанти у Алепу поражени и да су САД и Европа, суштински,

изгубиле играње на карту „умерене опозиције“ у борби против Асада. САД и Европа сада не поричу да у остатку Сирије не постоје велика антивладина упоришта, већ да су Раку и Палмиру заузели џихадисти. „Другим речима, то су једина места где постоји политичка разлика у односу на Алеп који је био предмет политичких игара и опклада“. Сада, након ослобођења последњег великог градског центра и његовог пада у руке владиних снага, не постоји ефикасан начин да западни лидери „ребрендирају“ преостале џихадисте и прогласе их „умереним“, чак и ако су хтели да то учине.

Осим тога, Трамп је у више наврата током изборне кампање, што је изазвало бес и међу републиканцима и међу демократама, рекао да би било „дивно“ ако би Русија и САД могли заједно да делују против ДАЕШ-а и терориста Нусра фронта на Блиском истоку. У складу са тим, иако би могао да буде ограничен од стране Стејт Департамента и Савета за националну безбедност што је мало вероватно, а с обзиром да Рекс Тилерсон и Мајкл Флин претендују на високе функције, до неког облика сарадње ће вероватно доћи, док је директан сукоб мало вероватан.

Сајбер рат

Према Фарлију, следећа претња која би се могла претворити у нешто веће је америчко-руско-кинески окршај у сајбер простору. Указујући на текуће скандале због руског наводног хаковања америчког изборног система (које су и Москва и Трамп децидирано одбацили, а чак и америчке службе безбедности сумњају у њих), аналитичар сматра да САД могу осетити притисак да „реагују на оно што сматрају руско-кинеском“. Ово се, по њему, „може завршити тиме да се америчка влада гурне у велики број одговора који би могли створити несрећну спиралу ескалације“.

Овакав конфликт свакако не може довести до директног војног сукоба између великих сила, али може допринети расту укупних тензија на другим местима. Доналд Трамп и његови саветници су процену ЦИА о хаковању одбацили као „смешну“ и „теорију завере“. Сходно томе, након ступања Трампа на функцију, треба очекивати објективну истрагу која ће допринети ублажавању тензија.

Ескалација Индија-Пакистан

Према Фарлију, индијско-пакистански погранични спор у Кашмиру је још једна болна тачка која може довести до ескалације сукоба у Евроазији. Трамп је врло колебљив, и то оставља простор обема странама да почну са агресивнијим војним операцијама дуж линије разграничења. Сходно томе, „ако се било која страна одлучи на ескалацију, САД и Кина врло лако могу бити увучени у сукоб“.

Балтичка веза

“Искра”, 10. јануар 2017.

Коначно, иако ЦФР процењује да би до сукоба између Русије и НАТО могло доћи због „асертивног руског понашања у Источној Европи“, Фарли указује да краткорочно очекивана деескалација између Москве и Вашингтона под Трампом ипак може довести до смртоносних последица.

Сугестија аналитичара да ће Русија спроводити неограничене „запаљиве мере“ у региону „под претпоставком да ће Американци одустати“, је можда и најслабија тачка у анализи ЦФР-а. Због кризе у односима између Русије и НАТО током претходне две и по године услед дешавања у Украјини, планери Пентагона и НАТО званичници никада нису јасно рекли какву би корист Русија имала од инвазије на Балтик када тиме буквално не добија ништа и ризикује глобални нуклеарни холокауст.

Америчко-кинеске трзавице

На крају, иако то Фарли у својој анализи не помиње, постоји могућност великог војног сукоба између Кине и САД личи на посебну и растућу претњу, можда чак и већу него што је она то била под Обаминам администрацијом која је послала бродове ка Јужном кинеском мору како би оспорила кинеске претензије према тим областима. Током протекле седмице, Трамп је оптужио Кину за „крађу“ извиђачког дрона америчке морнарице, док је Пекинг изузетно наљутило ниподаштавање политике „Једне Кине“ због његовог односа према Тајвану и најава да би се могао срести и са Далај Ламом ког Кинези сматрају сепаратистом. Да не помињемо америчко-кинески трговински проблем на којем је Трамп потенцирао током целе кампање и чак предлагао и царински рат. Разумљиво је да су овакви Трампови ставови наишли на жестоку критику из Пекинга. Главно питање је да ли ће Трампов бизнис приступ довести до кризе у дипломатским односима САД-Кина.

На крају крајева, Фарли указује на „неизвесност“ као на централни фактор који може утицати на опасност да регионални сукоби ескалирају у глобални. „Нико нема добар одговор на то како ће Трампова администрација одговорити на питања спољне политике. То многе земље оставља у тешким калкулацијама потенцијалних ризика и могућности“.

У међувремену, у интересу избегавања сукоба, светске силе и њихови савезници би требало да воде рачуна у повлачењу потеза који би могли бити погрешно протумачени и изиритирати супротну страну. На жалост, САД су укључене у бомбардовање неколико земаља, а Обамина администрација подгрева сукобе на различитим деловима планете, укључујући и Сирију и Украјину, остаје нејасно какав нас свет очекује када Трамп са својом администрацијом коначно ступи на дужност 20. јануара 2017. године.

Преузето са сајта Спутњик

ТРАМПОВ ПОСЛЕДЊИ ИЗБОР КЉУЧНИХ САРАДНИКА ОДРЖАВА ВАТРУ СА КРАЈА КАМПАЊЕ

Блумберг Институт 19.11.2016.

- Без знакова умерених промена у ЦИА, избран јавни тужилац

- Флинов избор сугерише раст конфликта са исламом

Свакоме ко се надао да ће Трамп председник бити умеренији од Трампа кандидата слабо ће шта свидети у његовом последњем избору личности – сваки од њих који ће заузети позиције брине чак и колеге републиканце. Изабрани Председник је у петак рекао да ће предложити сенатора из Алабаме Џефа Сешонса за јавног тужиоца и заступника Мајка Помпеа за директора ЦИА и изабрао пензионисаног генерал-пуковника Мајкл Флина као саветника за националну безбедност. Сва тројица, сви лојални кампањи, далеко су изван чак и конзервативног „мејнстрима“ и носе висок изглед спорних расправа у Сенату. „Прва порука Трамп транзиције је : „Што сте чули током кампање, добићете и током председовања“, рекао је Џулијан Зелизер, председнички историчар на Универзитету Принстон. «Не постоје назнаке да ће променити тон или политику“. Трампове кадровске одлуке не пружају доказе да ће после избора 8. новембра покушати да смири партијске тензије или уједини нацију горко подељену после кампање. Главни стратег и саветник Беле куће биће Стивен Банон оптужен за надгледање и објављивање расистичких, антисемитских и мизогинистичких чланака док је био извршни председник сајта Брајтбарт Њуз.

Без жена, без мањина

Трамп до сада није именовано ниједну жену нити припадника мањина за члана администрације. Његов шеф кабинета Беле куће ће бити Рајнс Приебус, садашњи председник Републичког националног комитета. Шон Шпицер, портпарол изабраног председника, упозорио је да се не чита превише у ставовима именованих «јер ће они спроводити Трампову визију Владе“.

„Било чији лични ставови нису важни; служите

председника Сједињених држава и спроводите његове ставове“, рекао је Шпицер. „Сви коју службују у Трамповој администрацији служиће Доналду Трампу и Мајку Пенсу, спроводиће њихове идеје и визије и ничије друге.“

Последњи потези изабраног председника показују да је пригрлио идеју о политичком и војном сукобу са исламом, вером коју исповеда милијарду и шесто милиона људи. Флин, који је изгубио посао шефа одбрамбене обавештајне службе под председником Бараком Обамом после извештаја о размирицама са званичницима Беле куће, рекао је да се САД суочава са егзистенцијалном претњом од муслиманског екстремизма и упоредио ислам са раком.

Као саветнику за националну безбедност, Флину не треба потврда Сената да би се придружио Трампу у Белој кући. Он ће наследити саветника за националну безбедност Сјузан Рајс, и надгледати канцеларију која је постепено одузела моћ одлучивања о спољним пословима од Стејт департмента и Пентагона.

„Десничарска луда“

57-годишњи Флин је био један од првих присталица Трампа, помажући му да организује помоћ од садашњих и пензионисаних официра током своје кампање. Обавештајац од каријере који је две године предводио Одбрамбену обавештајну агенцију до августа 2014., био је предмет критика бивших колега због прихватања руског новца за предавања која је држао.

Колин Пауел, бивши републикански државни секретар и председник Здруженог генералштаба, називао је Флина «десничарском лудом» у и-мејловима које су поставили на сајту „ДиСиликс.ком“ а пренео „Базфид. њуз“. Пауелова канцеларија је потврдила аутентичност и-мејлова.

Сешнс, бивши федерални тужилац, био је један од ретких правника који је бранио тадашњег

кандидата Трампа пошто је предложио потпуну забрану уласка муслиманима у САД. Рекао је Банону у радијској емисији 2015. да Трамп „гази опасним тлом“, али је „време да почне да се разговара о томе“.

Пораз 1986.

Сешнс је чврстурукаш по питању имиграције који је тврдио да потенцијални имигранти не подлежу Уставној заштити по питању верске дискриминације и који се залаже за укидање 14. амандмана који даје држављанство сваком рођеном на територији САД. Његова номинација за федералног судију одбачена је од Сенатске комисије након што су бивше колеге рекле да се односио према НААЦП и другим удружењима за права грађана као „прокомунистичким организацијама“ и „неамеричким организацијама са вредностима противним америчкој традицији“

Сешнс је порекао да је расиста, али су се два републиканца придружила демократама у гласању против њега. У то време, био је тек други кандидат у 50 година чију је номинацију Сенат оспорио. Долазећи лидер демократа у Сенату Чак Шумер из Њу Јорка већ је најавио да ће се Сешнс суочити са „грубим питањима“ када његова номинација за јавног тужиоца буде разматрана.

“С обзиром на неке од његових претходних изјава и његово убеђено противљење реформи имиграције, веома сам забринут шта ће да уради са Одсеком за грађанска права у Одељењу за правосуђе и желим да чује шта он има да каже,» навео је Шумер у саопштењу.

Демократе у Сенату, са само 48 места, не могу блокирати потврду Трампових номинација чак и уколико остану јединствени, сем ако неки од републиканаца не пребегну. Ниједан републикански сенатор није критиковао номинације које је Трамп објавио у петак. Лидер већине у Сенату Мич МекКонел из Кентакија, издао је саопштење подршке Сешнсу, називајући га “принципијелним, искреним и вредним.”

Извештаји из Бенгазија

Помпео, Трумпов избор да води Централну обавештајну агенцију, изабран је за конгресмена у 2010. години и заговарао је држање отвореним војног затвора у заливу Гвантанамо, где су држани 60 осумњичених за тероризам од 25. октобра. Обама

“Искра”, 10. јануар 2017.

је покушао да затвори објекат, тврдећи да је сувише скупо, да је оштетио међународну репутацију нације и помаже напоре терористичке групе на регрутовању нових чланова.

Помпео је такође бранио програме надзора Националне агенције за безбедност које је изложио Едвард Сноуден.

Његов избор је поздравио генерал Мајкл Хејден, пензионисани ваздухопловни генерал који је раније служио као шеф ЦИА и НСА. Помпео је «озбиљан човек», рекао је Хејден новинарима у петак. «Када сам видео избор, охрабрио сам се», додао је он.

52-годишњи посланик из Канзаса можда је највише познат по својој оштрој критици Хилари Клинтон по питању руковођења политиком у Либији. Он је био у Одбору о Бенгазију, формираном да испита смрт амбасадора САД у Либији и три Американаца у нападу 2012. на дипломатски положај. Саопштење издато након Републиканцима вођене дискусије Помпео није сматрао довољно грубим према бившој државној секретарки, па је написао издвојени извештај у ком је њено руковођење назвао «морално неопростивим.» Током конференције за новинаре рекао је да «имамо свако право да се гадимо « реакцијом на напад Клинтонове и других, који су, како је рекао, обманули јавност.

Треј Гоуди, републиканац из Јужне Каролине који је председавао истим Одбором, оградио се од Помпеа на истој конференцији за медије рекавши да званични извештај Одбора не садржи такве тврдње.

Стивен Танкел, бивши виши саветник у Министарству одбране под Обамом, који је сада професор на Америчком универзитету, рекао је да ће именовања подићи забринутост међу спољнополитичким естаблишментом.

„Професионалци из области националне безбедности са обе стране очекивали су умирење Трамповим одабиром“, рекао је Танкел. „ До сада, Трамп је показао склоност ка оданим људима и проблематичним изборима који ће тешко умирити нерве“.

Текст преузет са портала „Блумберг Политикс“

Превод за „Искру“: Д.С.

ТРАМП, ЕВРОПА И СРБИ

Иако нас је пријатно изненадила изборна победа Доналда Трампа над криминалним кланом Клинтон, свесни смо да не треба падати у еуфорију, јер су САД, без икакве сумње, и даље у чврстом загрљају банкара с Волстрита. Њихова моћ је можда пољуљана, али је и даље постојана. Њихов кандидат је била Хилари Клинтон, која представља глобализам, униполарни свет и наставак америчке глобалне хегемоније. Како запажа Александар Дугин, у условима када америчка моћ слаби у свим деловима света, победа Клинтонове би значила рат. Рат са свима који се противе америчком империјализму и боре се за мултиполарни свет уместо униполарног. Клинтонова представља онај светски поредак који је настао почетком 90-тих година прошлог века и зато нас радује њен пораз.

С друге стране, Трамп је у својој кампањи истицао концепт Америке која је усредсређена на себе, која одустаје од улоге светског завојевача и планова за глобалну доминацију. А таква Америка може постати не само партнер, већ и искрени пријатељ свим другим државама и народима. Међутим, поставља се питање: да ли је Трамп искрен у заступању таквог концепта, или је само прикривена марионета владара из сенке чија је улога да артикулише антисистемске ставове међу Американцима? Стога ћемо пажљиво пратити даљи развој ситуације. Видећемо за почетак, да ли ће новоизабрани чланови Трамповог кабинета, попут стандардних републиканских кадрова, бити потпора америчкој глобалистичкој политици, или ће пак заиста покушати да суштински пормене америчку политику.

Првих дана по изборима, запажамо дешевања која нису једнозначна. С једне стране, негативно је његово постизборно пријатељско ћаскање са пораженим представницима глобалистичке олигархије (Обама), што би могло да буде не само „спуштање лопте“ и предупредивање тензија, већ и својеврстан увод у пацификацију Доналда Трампа, скидање евентуалне маске и брисање свих назначених разлика између њега и претходних председника САД. То би, дакле, могао – али и не мора – бити лош знак. Можда се само ради о неизбежном тактичком приступу Трампа како би се на миран начин, без незаконитог отпора, обавила примопредаја власти.

С друге стране, радује нас велико незадовољство међу руководиоцима ЕУ због Трампове победе. А то би могао бити добар знак. Међутим, за увид у прве плодове његове владавине, мораћемо да сачекамо бар до јануара, када Трамп званично ступа на дужност. Видећемо да ли ће испунити обећања, ухватити се у коштац са илегалном имиграцијом и суспендовати антиевропске споразуме између САД и држава Европе, а који не користе ни америчким грађанима већ искључиво глобалистичкој олигархији.

Помену смо да треба бити задовољан Трамповим успехом, али не треба бити и еуфоричан. И то не само зато што ми не можемо знати праву позадину феномена под називом „Доналд Трамп – председник САД“, већ и због чињенице да је реч о личности која по традицији својих медијских наступа, својим везама са накарадним „ријалити“ програмима, по свом енормном материјалном богатству, начину његовог стицања и сличним ставкама, у великој мери припада бранши рекламаторске капиталистичке псеудокултуре која је супротна идентитетским начелима. Али време у коме живимо је такво да импулси промена могу настати чак и тамо где се најмање могу очекивати.

Како год, за нас је сигурно најважније питање однос новоизабраног председника Америке према српском народу, а то питање, повезано је са питањем Трампове спољне политике и односа према Русији и Европи опште.

Под претпоставком да је Трамп искрен у својим предизборним обећањима, те да је он заиста анти-системски човек који је на готово волшебан начин каналисао народно незадовољство и постао председник, он ће несумњиво имати жестоке непријатеље унутар америчког сената, војске, медија, бирократије, мултинационалних компанија и банкара. Дакле, питање је колико ће он (све и да жели) заиста моћи да мења спољнополитички курс америчке политике која има своју деценијску рутину и устаљен хегемонистички шаблон. Ту, дакле, треба очекивати унутрашњу борбу. А уколико би Трамп успео да постигне редефинисање односа Америке са Русијом, то би из корена променило глобално геополитичко стање у свету. Уколико би уз то саботирао и америчку хегемонију над Европом, то би изазвало пометњу и прави колапс

у водећим структурама ЕУ и других земаља које су подређене Бриселу и Вашингтону. Настао би рат између, на једној страни, оних директних испостава банкарских закулисних кругова које немају никакву самосталност и које би настојале да се глобализација и америчка хегемонија наставе по сваку цену, или да се центар глобалистичке олигархије измести из САД, и на другој страни, оних који су „изнуђени“ глобалисти, то јест оних који су поткупљени или уцењени. Када престану стеге Вашингтона, такви ће покушати да се окрену Москви, а замах ће добити и они искрени националисти и антиглобалисти у Европи који иначе гаје добре односе са Русијом, јер ослонац на Русију јесте реалан интерес читаве Европе.

Можемо, дакле, констатовати да је пуно неизвесности и мистерије у читавом сплету догађаја око Трамповог успона и последица овог догађаја по свет. Ми смо у умерено оптимистичном ишчекивању, а многи наши непријатељи су у паници и страху и то нас радује. А што се односа према српским земљама тиче, проблем је што је америчка политика у том погледу већ одавно зацементирана и тешко је променити њен смер, а поготово ретроактивно било шта урадити (опозвати подршку независности лажне државе Косово, на пример). Али оно што би било могуће, то је да Трамп у договору са Русијом издејствује прекид антисрпских притисака и потеза за будуће. С обзиром на околности, и таква би ситуација била добар подстицај и врло позитивна промена, која би закочила све наше душмане из окружења, а процес придружења ЕУ и тзв. евроатлантских интеграција, постао би обесмишљен у потпуности.

Дакле, само време ће показати да ли је Доналд Трамп искрени противник досадашњег америчког система и глобализма. Али чак и да је тако, треба имати на уму да је председник САД само једна полуга моћи ове хипердржаве, и да председник без пратећег логистичког, бирократског и медијског система, не може много. Притом нас, наравно, пре свега занима спољна политика коју ће Трамп заступати, то јест однос са Русијом и евентуална промена америчке политике на Балкану. Радује нас, у том погледу, разочарење, неспокојство, па чак и страх Шиптара и муслиманског режима у Сарајеву, чија окупација српских земаља битно зависи од безрезервне подршке коју добијају од злочинаца из Вашингтона. Радује нас разочарење и збуњеност грађански оријентисаних аналитичара, либералних љубитеља америчке демократије, србофобних заговорника „људских права“ и свих белосветских

глобалиста. Но, ипак, не смемо заборавити да је Америка држава која се ослања на своју политичку рутину, која се упркос променама у Белој кући већ деценијама придржава устаљене политичковојне доктрине. Стога је тешко поверовати да ће Трамп на том плану моћи нешто брзо да промени, чак и ако то искрено жели.

Радује нас и чињеница да је две трећине белих Американаца, упркос невиђеној медијској пропаганди, спремно да гласа за кандидата који јавно заговара боље односе са Русијом, који се противи најезди муслимана и критикује досадашњу америчку спољну политику. Били смо обрадовани, али не и изненађени вешћу да је Берни Сандерс – лажни антисистемски кандидат, левичарска „икона“ и узданица „антифа“ олоша – подржао Хилари Клинтон. Још нас радује и то да прокламовање „екстремистичких“ ставова, победом Трампа, постаје у још већој мери легитимно. Јер ако један „екстремиста“ може постати председник у земљи која је „колевка модерне демократије“, онда свака оптужба против националиста широм света за наводни екстремизам, постаје све смешнија и неозбиљнија.

На крају, морамо истаћи да недавно Вучићево понизно извињавање Клинтону и незванична подршка коју је пружио, уз донирање средстава за њихову кампању (наравно из буџета Србије), осим што је неописиво љигав чин који приличи само моралном гмизавцу и изроду, такође је и неодговоран чин у смислу државних интереса Србије. Јер треба очекивати да ће све антисрпске лоби групе у Америци сада почети да истичу чињеницу да је званични Београд подржао пораженог Трамповог противкандидата. Али надам се да победа Трампа ипак значи позитивну промену и да свет заиста може постати боље место. Ипак, јасно је само једно: он више никада неће бити исти.

Марко Димитријевић

ВИКИЛИКС ОТКРИО ПЛАН САД И ЕУ О ПРЕУЗИМАЊУ СВЕТСКЕ ЕКОНОМИЈЕ

Почетком октобра прошле године Викиликс је објавио нови тајни документ о контраверзном Општем споразуму о јавним услугама о ком тренутно преговарају САД, ЕУ и 22 друге земље које чине 2/3 светског бруто друштвеног производа...ТИСА је највећи од три предложена џиновска мултинационална споразума о трговини. Заједно са ТПП и ТПИП, „три велика Т“ чине нови глобални економски и правни блок. ТИСА је споразум око животни важних индустријских услуга. По подацима Светске банке, услуге чине 75% економије ЕУ, 80% економије САД и већину економије највећег броја земаља. Светска економија креће се ка ускугама оријентисаној економији...Захваљујући документима које је Викиликс објављивао, јавност може видети како се позиција земаља мења.

Како се види из објављених анализа, тренутни текст ТИСА би „повећао ризик од финансијске нестабилности и везао руке владама да одговоре на домаће или светску економску кризу у времену када се сви (осим финансијске индустрије и њених политичких савезника) да нам је потребно више финансијских прописа, не мање. Вредно пажње у документима јесте листа билатералних захтева ЕУ упућених САД, Чилеу, Тајвану, Колумбији, Костарици, Хонг Конгу, Израелу, Јапану, Јужној Кореји, Маурицијусу, Мексику, Панами, Перуу, Швајцарској, Турској. Ови захтеви покривају финансијске услуге, енергетику и рударство, телекомуникације, трговину на морима, јавне наба-вке, монополе, електронску трговину, домаће законодавство и друго...

Проф. Џејн Келси

Правни факултет Унивезитета Окленд, Нови Зеланд

АНАЛИЗА ТИСА СПОРАЗУМА О ФИНАНСИЈСКИМ УСЛУГАМА

Нови „процурели“ документи ТИСА (*Општи споразум о јавним услугама*) споразума о финансијским услугама допуна су претходних докумената који су објављивани. Ови документи пружају увид како ће ТИСА, ако споразум буде закључен са овим текстом, повећати ризик од финансијске нестабилности и везати руке владама широм света да одговоре на домаћу или глобалну финансијску кризу у времену када се сви (осим финансијске индустрије и њених

политичких савезника) слажу да нам је потребно више финансијске регулативе, не мање.

Суштина ТИСА одредби иде даље од тзв. Разумевања О Финансијским Услугама који су многе, али не све, стране укључене у ТИСА усвојиле као пратећи споразум генералног Споразума о јавним услугама Светске трговинске асоцијације (ГАТС). То је било дизајнирано, у великој мери, од стране финансијске индустрије САД да се промовишу мере које су се потом показале отровним. Покушаји да се правила у СТО промене блокирани су од водећих сила у име Вол Стрита, Лондон Сити корпорације и Токија. Друге ТИСА земље браниле су делић тржишта који су одабрали да покривају, као што су аустралијско управљање фондовима или порески рајеви у Европи и Панами.

Ове земље су се чиниле одлучним да задрже крхку грађевину кредитима храњеног капитализма спонзоришући ново задуживање и намећући глобална правила пословања у корист финансијског сектора, упркос широко распрострањеном сазнању да је то неодрживо и да ће нова криза доћи пре него касније. Економски модел, одржаван правилима „трговине“, такође је неодржив. Прошле недеље је професор Харварда Дени Родрик упозорио да су „фрустрације средње и ниже класе данас укорењене у перцепцији да су политичке елите ставиле потребе светске економије испред домаћих потреба. Умиривање тог незадовољства захтеваће да се ова перцепција обрне. Ако је прогресивна политика пореза да би се смањила неједнакост отежана покретљивошћу корпорација широм света, прво мора однети предност, не друго. Ако су контрафискална и монетарна политика онемогућене краткорочним токовима новца, финансије су те које морају бити сређене. Ако страни инвеститори траже посебну заштиту од домаћег правног система, одговор би требао бити одричан. Више од свега, политичари морају престати да се крију иза глобализације. Студија решења структурних реформи и других политика мора бити направљена на сопственим потребама, пре него на некој претпостављеној шотреби да се „такмичи“ на светском тржишту.“

ТИСА је потребно посматрати у контексту моста ка новим мега-споразумима чији је циљ да ограничи правне моћи влада ка високо либерализованом, нерегулисаном или у најбољем случају благо регулисаном финансијском режиму. Део текста ТИСА о финансијским услугама обједињује грешку да се супротстави овим питањима у Транс – Пацифичком Споразуму о Партнерству (ТПП или ТППА).

Виђени члан Комитета за банкарство амерчког Сената сенатор Елизабет Ворен упозорила је америчке трговинске представнике још у децембру 2014. да „Транс – Пацифичко Партнерство (ТПП) може отежати Конгресу и регулаторним агенцијама спречавање будућих финансијских криза. *Са милионима породица које се још увек боре да се опораве од последње финансијске кризе и велике рецесије која је следила, не можемо приуштити трговински споразум који подрива владину способност да заштити америчку економију.*“

Игноришући ово, министар финансија САД Џек Лују је рекао: „Врло смо се тешко погађали у ТПП да бисмо добили услове који су врло повољни за финансијске институције САД на светском нивоу.“ Биће занимљиво испратити судбину нове „Глас – Стигал“ повеље коју су сенатори Ворен и Џон Мекејн поднели Конгресу САД, која би поново поставила заштитни зид између основног потрошачког банкарства и спекулативног високоризичног банкарства, које неће бити дозвољено под ТИСА или ТППА.

Правила ГАТС и ТППА би требала и морала бити поново размотрана током преговора о ТИСА да обнове право влада да управљају финансијским тржиштима, услугама и производима, поготову са онима која оперишу са „офшора“ кроз банковне системе „у сенци“. Пропуст да се тако уради је озбиљан губитак могућности да владе које које преговарају о овом споразуму буду сматране за урачунљиве.

Горе од тога, правила на која су изгледа пристали или о њима озбиљно размишљају иду даље него ГАТС и ТППА. Извештај за Европски парламент (Лангов извештај) о последицама либерализације финансијских услуга и ТИСА на друге споразуме ЕУ о слободној трговини каже да ће ТИСА поставити нове основе у својим либерализујућим обавезама и нове оквири у смештају података, изворном коду, јавности законодавства и домаћој правној регулативи.

Економски и друштвени ризици нису поверени за 23 преговарајуће стране. Терет последње светске економске кризе неравномерно је пао на земље у развоју које је нису произвеле. „Процурели“ захтеви ЕУ према земљама у развоју у оквиру ТИСА преговора показују да желе да их затворе у екстремнију верзију тог наопаког режима. Друге земље у развоју које ће поднети удар нове кризе нису чак ни део процеса прављења правила која ће повећати те ризике за њих, и суочавају се са наводним циљем ТИСА учесница да правила пословања финансијских услуга врате у Светску трговинску асоцијацију.

Тајност која окружује преговоре о тексту и посебан распоред за земље, као и намера влада укључених у преговарање да не дозволе јавности да види шта су се договорили у корист закључења споразума – наводно у децембру 2016. – је озбиљна абдикација одговорности и урачунљивости.

Оно што следи су само неки од начина на који ће ТИСА ојачати литију ризика који су откривени у ранијим годинама, иако се још увек нису сви сагласили – нити је степен у ком владе могу тражити да заштите свој законодавни простор у својим земљама исти за све:

Свеобухватно покривање – правила покривају „мере“ (законе, прописе, процедуре, одлуке, административне акције или сваку други облик) који се „односи“ (не само „усмерене ка“) на „снабдевање“ (производњу, дистрибуцију, тржиште, продају и испоруку) дуге и неисцрпне листе „финансијских услуга“ (од осигурања и реосигурања до комерцијалног банкарства, трговине дериватима и управљања пензионим фондовима до агенција за кредитни рејтинг и финансијског саветовања), као и набавке, плаћања или употребе тих услуга

Недодирљив статус страних предузећа – „застој“ који ће онемогућити законодавце да донесу нове мере за одређене услуге добављене преко границе, уколико нове мере дају бољи положај локалним добављачима, уколико земља није задржала то право у свом распореду. Свака мера донета по закључењу ТИСА неће се примењивати на финансијске услуге

Превелик да пропадне – владе неће смети да ограничавају величину финансијских институција. Последњи доказ тог ризика је спекулација да ће Банка Немачке (величине половине немачке економије) можда требати зајам који није у стању да врати од немачке Владе као последицу 14 милијарди долара тешког зајма од америчких власти због свог пословања са токсичним хипотекама током глобалне финансијске кризе

Коцкање са фондовима улагача – никакви „заштитни зидови“ неће бити дозвољени између осигурања, инвестиционог банкарства, банкарства са становништвом да се спречи употреба фондова улагача за спекулативне трговине на тржишту. Као што је наведено горе, постоје покушаји у САД да се поново установи „Глас Стигл“ документ, који је био осмишљен 1933. да спречи такву праксу, али је повучен 1999.

Токсичне финансијске услуге и производи – нове и ризичне нове услуге и производи као оне у центру светске финансијске кризе мораће да буду дозвољене ако земља потписница ТИСА дозволи да буду продаване, омогућавајући да закон не мора да се мења. Највећи део „иновација“ дизајниран је да заобиђе постојеће законе

Недодирљиве стране директоре и менаџере – скорашња „Велс Фарго“ превара у САД показала је како је тешко већ сада више рангиране менаџере и директоре оптужити у случајевима где су потрошачи били систематски варани како би омогућили профит банци. Одговорност постаје још тежа ако немогуће захтевати да виши руководиоци или већина чланова одбора директора буду држављани, што би значило

да немају прихватљиве везе са земљом домаћином

Озбиљна ограничења над контролом новца – ништа није урађено да се исправе провизије над контролом новца, иако ММФ и његови истраживачки економисти сада препознају њихову корисност као финансијских стабилизатора и чињеници да су их бројне земље усвојиле као превентивну меру. Задржавање тренутне рестриктивне формулације обесмислиће превентивне мере и сузити простор за мере спасавања

Самоконтрола предузећа која измичу прописима – приватне берзе трговина „фјучерс“ уگوоврима које имају монопол над различитим активностима су очигледно омануле да спроведу ефикасну супервизију или дозволе чак и најблажу над својим члановима, па ипак ништа није учињено да их се заузда – они просто морају да дозволе страним играчима да им се придруже

Финансијске лисице управном кокошињу – у име „транспарентности“ неке земље желе финансијској индустрији гарантовано право улаза у предложену нову регулативу и право да се жале да финансијско законодавство није вођено на „разуман, објективан и непристрасан“ начин

Препреке за заштиту потрошача – Такозвани „пру-денцијални рез“, који је заправо одбрана од мера које би владе могле преузети на заштити њиховог финансијског система и финансијских институција, ограничен је у обиму тако да не дозвољава превентивне мере и садржи кружну обавезу по којој мере заштите не смеју бити употребљене да би се избегле обавезе из Уговора. Нема заштите од важних „не-пруденцијалних мера“, као што су заштита потрошача и предаторско позајмљивање

Агресивна „офшор“ продаја - Обавезе да се дозволи снабдевање управљања фондовима уједињених инвестиционих шема, услуга финансијског саветовања или помоћних услуга у осигурању (на пример, договор око тужби) из „офшор“ зона, биће дозвола „офшор“ фирме да се укључе у делатности које је индивидуалном потрошачу скоро немогуће пронаћи на другој адреси и које је домаћем законодавству скоро немогуће успешно пратити или казнити

Неуспешна заштита података – владе не могу ограничити пренос података о новчаним трансферима за обраду података у „офшор“ зонама када је та обрада неопходна за обављање уобичајених послова. Иако је владама дозвољено да усвоје правила заштите приватности, не морају то да ураде тако да подаци обрађени у земљама као што је САД неће имати ефикасну заштиту приватности. Изузетак у ГАТС не обезбеђује додатно умирење, пошто се његова циркуларна дозвола заштите личне приватности и поверљивости примењује само када није у спротности са споразумом

Спорови између инвеститора и држава су још могући – док сама ТИСА не дозвољава страним инвеститорима да туже због повреде правила, далекосежна ТИСА правила би могла створити облик „основаних очекивања“ која траже да би осигурали кроз инвестициона поглавља у другим споразумима о слободној трговини или билатералним споразумима о улагању.

ДВА СЛОНА У СОБИ

Сједињене државе: **Право да држе податке о пословању у „офшор“ зонама**

Сједињене државе инсистирају на правилу које ће забранити земљама да траже да подаци о пословању остану унутар њихових земаља. Министарство финансија Сједињених држава супротставило се укључивању такве дозволе у ТППА, изгледа по наредби федералне агенције за Безбедност и размену. По Петерсон Институту, законодавчев ауторитет је првенствено територијалан, пошто желе да буду способни да задрже податке и ресурсе у случају злоупотребе или да задрже финансијску кризу. Свака влада могла би радије желети да глобални конгломерати задрже минималан капитал и одређене пресудне информације под њеном ингеренцијом. Кад глобални финансијски конгломерат омане, свака влада могла би пожурити да учини шта може да осигура да њени учесници у конгломерату буду плаћени. Под тим околностима, није изненађујуће што владе брину око сопствене способности да спрече или решавају кризе, реагују на злоупотребе у новчаном или протоку података – или, на пристојнији начин, умире своје грађанство – када корпорације могу шмугнути са добрима и подацима ван њиховог домета.

Лобисти Вол Стрита радили су прековремено да обезбеде да забрана захтева да се финансијски подаци задрже унутар земље буде услов да Конгрес САД одобри ТППА. Федерална агенција за трговину је инсистирала на томе да текст ТППА не може бити поново разматран. Алтернативна „закрпа“ је да се убаца забрана у ТИСА, која ће обавезивати те земље, и да осигура од „бочних“ уговора не-ТИСА земаља. Ово је представљено као свршен чин, тако да друге земље немају право да кажу „не“.

Лангов извешта за Европски парламент примећује: „Било да је реч о продужавању забрана на изнуђеној локализацији података и изворном коду (у поглављу електронске трговине) на финансијске услуге је важно и осетљиво питање и за очекивати је да ће неки актери ТИСА процеса чврсто инсистирати да оне буду примењене и на финансијске услуге. Ако се то догоди, биће то крупан преокрет.“ Сједињене државе ставиле су законски предлог ТИСА на сто у јуну ове године. Тачан текст је предмет изузетне тајности и у САД, и не појављује чак ни у „процурелом“ тексту о финансијским услугама. Неке ТИСА земље су назначиле да би се

могле не противити, примећујући да није одбачено у ТППА споразуму јер САД никад нису ни тражиле. Нити су то учинили законодавци у земљама у којима ће се примењивати ТИСА, иако је Европска организација за заштиту потрошача то учинила.

ЕУ: корак уназад на превентивној заштити

Недавни споразуми о слободној трговини ЕУ са земљама Карипског форума, Вијетнамом и Канадом укључио је неке важне кораке на превентивним моћима финансијских законодаваца мењајући уобичајени текст употребљен у ГАТС и већини других споразума о слободној трговини.

Договор између Канаде и ЕУ (ЦЕТА) проширио је језик до отворено заштитничких мера које се односе на заштиту инвеститора и осигураника којима се дугује поверљивост; безбедност, очуваност и финансијска одговорност појединачних финансијских институција; интегритет и стабилност финансијског система. Законодавци могу забранити одређену финансијску услугу или активност из заштитничких разлога, доказујући да је не - дискриминаторска. Најзначајније је што су уклоњене „кружне“ квалификације да заштитне мере не смеју бити употребљене да би се избегле обавезе из уговора. ЦЕТА такође садржи Анекс који зацртава саветнички процес у случају спора, и високе принципе и претпоставке, које укључују да: „они који примењују ове принципе треба да се сведу на највишу могућу меру на законодавство и праксу присутну у законодавствима уговорних страна и одлуке и чињеничне одреднице, укључујући процене ризика које су сачиниле власти које регулишу финансијске законе“.

Европски парламент изразио је снажно становиште да „никаква нова обавеза не сме бити преузета која би угрозила финансијско законодавство ЕУ и терала ЕУ да се окрене од побољшаног законодавног оквира за финансијски сектор или спречава ЕУ да користи закон да обори на земљу прекомерно преузимање ризика финансијских институција.“ Упркос томе, ЕУ се у ТИСА споразуму вратила дубоко погрешној и потенцијално самоукидајућој „брижној“ заштити у ГАТС. Лангов извештај Европском парламенту означава да: „постоје неки аспекти (позиције обезбеђења и изузетака) који не одражавају тренутно најбољу праксу (упоређену, на пример, са мерама заштите у ЦЕТА). Тамо где је то случај, ТИСА може имати утицаја на успешну правну заштиту обезбеђену у споразумима о слободној трговини чије су ТИСА чланице уговорне стране“.

Примена статуса најповлаћеније нације и Бечке конвенције на тумачење уговора, значи да ће заштите у ЦЕТА бити обесмишљене уколико се две земље тако договоре у „бочним“ уговорима.

Много већа брига је да је ЕУ напустила дуго захтевани поновни покушај да поправи проблем са проблематичним мерама заштите у ГАТС и другим споразумима о слободној трговини и одрекла се своје улоге и одговорности да би потигла мали степен поновне успоставе равнотеже у признавању, економских, друштвених и развојних ризика које високо либерализовани, бесправни и глобално интергрисани финансијски систем поставља пред Европу – и свет.

Анализа преузета са сајта Викиликс

Превод са енглеског за „Искру“: Д.С.

Др Срђан Шљукић

КАКО НАМ ЈЕ ЗАПАД ИЗВЕЗАО «РОБУ С ГРЕШКОМ»

Пре нешто више од три седмице Словачка је, као земља која тренутно председава Европском унијом, покренула питање неједнаких стандарда производњи хране и друге робе за бивше комунистичке земље источне Европе. Наиме, велике мултинационалне компаније праве разлику у пласману својих производа између западних и источних земаља, тј. на источним тржиштима продају (исту) робу лошијег квалитета. Ово је нешто што је српским потрошачима веома добро познато и у шта су се много пута уверили. Међутим, са Запада нам не стижу само храна, техничка роба и хемијски производи широке потрошње чији квалитет није одговарајући: постсоцијалистичким друштвима Европе (и не само Европе) већ више од четврт века Запад „извози“ и институције и вредности,

политичке, економске и културне, које у земљама свог порекла изгледају другачије и функционишу другачије. Последице овог и оваквог „извоза“ много су теже и далекосежније од извоза мање квалитетне робе широке потрошње.

„Извоз“ институција и вредности, барем декларативно, имао је и има за циљ слободу и економски напредак за сва друштва, за све народе света. Прихватите слободно тржиште, парламентарну демократију, приватизацију свих ресурса, говорили су нам на почетку „транзиције“, па ће сви ваши проблеми бити решени. Међутим, то најчешће није био случај, тј. резултати оваквог „извоза“ редовно су се битно разликовали од резултата постигнутих индустријским

друштвима Запада. Неолиберално „слободно тржиште“ довело је до уништавања домаће индустрије и домаћих банака, повећане неза-послености, све већег сиромаштва и неке врсте „дужничког ропства“. У политици, доминира утисак друштвене подељености и политичке нестабилности, која никако да се оконча и као да увек бива изнова произвођена; војне снаге бивају у већем свом делу демонтиране и сведене на минимум; сепаратизам постаје перманентан (само се области које он захвата мењају – кад се један оствари, следи други), чак легитиман. У сфери културе, једно једноумље бива замењено другим, владају цензура и аутоцензура; сви који нису „на линији“ бивају етикетирани као „националисти“, „назадњаци“ или чак „фашисти“ и стављени на „стуб срама“.

Истовремено са лошим резултатима „извоза“ либерално-демократских институција и вредности, утицај Запада, посебно САД и земаља ЕУ, неодољиво се ширио. Западне компаније будзашто су куповале оно што је преостало од домаће индустрије, западне банке преузеле су место пропалих домаћих банака, економску политику више не води домаћа влада, већ ММФ, готово цела економија дошла је у зависан положај. Политички токови су под перманентним утицајем западних влада и њихових амбасада; од стране међународних институција које контролишу САД и земље ЕУ, па и од моћнијих земаља Запада појединачно, непрестано стижу нови захтеви, нове уцене, нови „увиди у стање људских права“ који производе поделе у друштву; држава је слаба и неспособна да контролише своју територију; сврха постојања малобројних војних снага постала је учешће у ратовима и „мировним операцијама“ које воде земље НАТО. У медијима је све више западног капитала и они су у целини „на линији“ такозване „здраве и нормалне“ политике, која се, гле чуда, поклапа са политиком САД и ЕУ; најперспективнији млади умови бивају „исисани“ и прелазе да раде у богата западна друштва; постаје крајње опасно било шта јавно рећи против идеологије и политике САД и ЕУ – уколико се „дрзнете“ да тако нешто урадите, у најбољем случају прети вам друштвена маргинализација.

Катастрофалан учинак западних институција и вредности у „друштвима-увозницима“ правда се недовољно доследном и непотпуном применом либерално-демократских принципа. Потребан је, наглашавате се, „додатан напор за даље реформе“ како би се невоље превладале и како би се „друштва-увозници“ приближила „друштвима-извозницима“ у погледу резултата друштвеног функционисања и развоја. Недостатак тезе о „додатном напору“ је у томе што траженим „реформама“ никад нема краја, што се „друштва-увозници“ налазе у „перманентној транзицији“. Стално се захтева „демократизација“,

„унапређивање људских права“, „престанак мешања државе у економију“, „реформе система“, итд.

„Перманентност транзиције“ у којој смо се као (српско) друштво нашли, заједно са горе споменути лошим резултатима „извоза“ институција и вредности, даје нам право да се запитамо: како то да једне те исте институције дају баш толико различите резултате? Да нам није „уваљана“ некаква „роба са грешком“? Да нам нису нешто прећутали, нешто изоставили у „упутству за употребу“? Јесу, много тога.

Ако кренемо од економије, лако увиђамо да „апсолутно слободно“ тржиште, тржиште у чије се деловање држава уопште не меша, а које се непрекидно саветује „друштвима-увозницима“, заправо не постоји као такво на Западу. Држава се тамо још како меша у економске токове, протежира на разне начине домаће произвођаче и компаније у свим секторима делатности (од пољопривреде, преко индустрије, све до услуга), како на сопственој територији, тако и када крену у инвестирање у друге земље. Све до избијања економске кризе 2008. године ова је чињеница некако скривана и забашурирана, али је тада тако жестоко избила на површину да је данас јасна свима, осим онима који не желе да је виде, било из идеолошких или из финансијских разлога. Примера ради, када су се неки од водећих западних произвођача аутомобила нашли пред банкротом, западне су државе својим компанијама у овој области помогле огромним новчаним средствима, са оправдањем да се мора спречити пропаст индустрије која запошљава тако много људи и која је једна од кључних за националну економију. Као што је познато, „транзицију“ у друштвима у које је (нео)либерализам „извезен“ карактерисало је знатно сужавање сектора индустрије, што је значило губитак посла за хиљаде и хиљаде људи. „Савет“ (нео)либерала је био да се „губиташи“ ликвидирају, тј. да држава нипошто не покуша да их спашава. Случај банкарског система још је очигледнији. Кризом захваћене финансијске институције на Западу спашаване су са стотинама милијарди евра или долара, како „грађани и привреда не би била упропаштени“; са друге стране, српске су банке немилосрдно ликвидирание као „нездраве“, да би њихово место заузеле стране.

У сфери политике, једна од најважнијих ствари – а то је суверенитет – јесте нешто што су Западне силе задржале само за себе. Вредно је истаћи да се појам и значај суверенитета налазе под ударом упркос улози коју је овај имао у настанку модерних друштава Запада и који и даље и њима има. Суверенитет је претпоставка, гарант и творац слобода у модерним друштвима, јер њих нема без модерног правног система и поретка. Људска права и национални суверенитет су рођени заједно; морал и људска

права са једне и власт и сувереност са друге, два наводно супротстављена принципа, заправо су „две стране исте медаље“. Негирања значаја суверености почела су након процеса деколонизације, када су се „нецивилизоване“ области, стварањем сопствених држава, формално изједначиле са својим бившим колонизаторима (Дузинас, 2009), да би се наставила у периоду „транзиције“ у бившим социјалистичким друштвима источне Европе. Другим речима, позивање на јачање правне државе и заштиту људских права, а истовремено негирање суверености која је њихова претпоставка, јесте подла подвала.

Уз државу и суверенитет, оспоравања највише трпе појмови нације и национализма. У настојању да се афирмише „апсолутна, универзалистичка, космополитска позиција глобалног морала“, национализам се своди на шовинизам као морално неприхватљиву појаву и у први план гура „квази-либералистичка мантра“ о неутралности либералне државе. Крајем осамнаестог века, западна су друштва у великој мери хомогенизоване заједнице које усвајају национализам у смислу осећања припадности одређеној култури и одређеној држави. Ни данашња либерална држава не може бити неутрална према култури и мора бити националистичка у смислу афирмације одређене националне културе, обавезне за све чланове друштва: језик, образовање, симболи, ритуали, митови, хероји, институције. „Друштвима-увозницима“ одузима се право на ова значења нације и национализма, при чему се систематски игнорише лако уочљива чињеница да јавна сфера у западним друштвима није мање националистичка него што је то случај у другим друштвима. Познати су испити за добијање држављанства, чијим полагањем морате доказати да познајете језик, културу, симболе и историју државе чији држављанин желите да постанете (Ђурковић, 2005). Стога су узалудне тврдње да западни, „грађански“ национализам и није национализам, већ „патриотизам“ и да се „грађанска нација“ тобоже не заснива на култури, већ искључиво на „привржености политичким принципима демократије и слободе“.

Наредна одлика ове „робе са грешком“ јесте супротстављање сваком облику религиозности. Ништа даље од истине, јер је управо трансформисана религија имала (и има) велику улогу у развоју капитализма, модерног система вредности и друштвено-политичког уређења. Сам принцип индивидуалне слободе, који либерали толико истичу, у тесној је вези са хришћанством (Ђурковић, 2005). Најрелигиозније друштво међу западним друштвима је управо оно у САД, у којем се хришћанске вредности сматрају веома важним и институционално су подржаване од стране саме државе.

„Друштвима-увозницима“ се сугерише да никако

“Искра”, 10. јануар 2017.

не прибегавају употреби силе, а либерализам се представља као изразито пацифистички настројена доктрина која се оштро супротставља реал-политици. Западне државе, наводно, устежу се од употребе силе, како према споља, тако и унутар сопствене територије. Истина је, међутим, другачија: за време ванредног стања и рата, западне државе, ништа мање него друге, прибегавају радикалним средствима како би заштитиле своју безбедност, укључујући суспендовање бројних људских права и огромно проширење овлашћења извршне власти. На војску се на Западу обраћа велика пажња и троше огромне суме новца, што никако није у складу са саветима који се у том смислу дају „друштвима-увозницима“. Либерално-демократске државе још како воде ратове, користећи у њима и средства која нису у складу са међународним правом и која се никако не могу сматрати моралним. Страдања цивила у тим ратовима редовна су појава, премда се број, карактер и значај жртава жели умањити на сваки начин, од прећуткивања и заташкавања, па све до проглашавања цивилних жртава „колатералном штетом“, као што је то било у време агресије на Србију (1999).

Западне институције у „друштвима-увозницима“ не функционишу јер је у питању „роба са грешком“: недостају улога државе у економији, брига о националним ресурсима, суверенитет, нација, религија, војска... Оваква „роба“ нипошто не води друштвеном развоју, слободи и сваковрсном бољитку одређеног друштва, него његовој трајној зависности од „друштва-извозника“. Ово нас упућује на закључак да су се, у ствари, „друштва-увозници“ желела обликовати не према лику Запада, већ према његовим потребама. Иза „налицкане“ либералне маске крили су се и крију интереси џиновских западних корпорација, банака и влада са њиховим настојањем да становништво „усрећених“ земаља претворе у јефтину радну снагу, у потрошаче робе слабијег квалитета, као и у извор војника за НАТО интервенције против оних који не прихватају да буду „усрећени“.

Село Бегеч, 28.11.2016.

Аутор је ванредни професор на Филозофском факултету у Новом Саду, председник Српског социолошког друштва.

Дузинас, К. (2009). Људска права и империја. Београд: Службени гласник и Албатрос Плус.

Ђурковић, М. (2005). Капитализам, либерализам и држава. Београд: Институт за европске студије и Филип Вишњић.

Текст преузет са сајта „Нови Полис“

Б-4 УМЕСТО ЕКСПАНЗИЈЕ НАТО-А НА БАЛКАНУ

08. децембар 2016.

Важан корак у развоју ванблоковске архитектуре безбедности на Балкану представља изјава председника Демократске народне партије Црне Горе Милана Кнежевића да је неопходан даљи развој концепције војне неутралности четири балканске земље (Б4 – Србије, Црне Горе, Македоније и Босне и Херцеговине), у којој би Србија била носилац идеје, а Црна Гора модератор пројекта. Ова изјава је дата после сусрета делегације црногорских политичара и грађанских активиста са премијером Србије Александром Вучићем, пише у свом ексклузивном ауторском тексту за «Руску реч» заменик секретара Генералног савета партије „Јединствена Русија“ и члан Комитета Државне думе за међународна питања Сергеј Железњак.

Идеју о формирању геополитичког простора војно неутралних суверених држава на Балкану, који би обухватио Србију, Црну Гору, Македонију и Босну и Херцеговину, први пут су почетком 2016. године изнели црногорски политичар Милан Кнежевић и његов српски колега Ненад Поповић. О потреби стварања Балканског ванблоковског савеза говорили су 1. фебруара 2016. године лидери Демократског фронта Црне Горе Андрија Мандић и Милан Кнежевић у сусрету са председником Државне думе шестог сазива С. Ј. Нарешкином. Они су по том питању наишли на подршку са руске стране како у Парламенту, тако и у странци „Јединствена Русија“. С. Ј. Нарешкин је затим имао још један сусрет 26. јуна са политичким представницима „Балканске четворке“ (Србије, Црне Горе, Македоније и Босне и Херцеговине) за време друге фазе 15. конгреса партије „Јединствена Русија“. У том сусрету су наше балканске колеге изразиле заједничку заинтересованост за формирање простора војно неутралних суверених држава. Та тема је одражена у девет Балканских декларација, чије потписивање је било главни спољнополитички догађај 15. конгреса. Символично је и то што је током 2016. године потписано 16 декларација и меморандума посвећених том питању, и то са десет партија из горепоменуте четири државе. Државна дума је 22. јуна 2016. године у своме Обраћању поздравила иницијативу политичара четири балканске земље која би требало да постане темељ архитектуре регионалне безбедности.

Ако руководство Европске уније у доношењу одлука везаних за развој ове интеграционе творевине не постане свесно приоритета националних интереса земаљачланица и земаља-кандидата, укључујући и балканске земље, онда и сама будућност ЕУ може бити озбиљно доведена у питање.

О глобалним променама у евроатлантском региону

убедљиво сведоче догађаји као што су Брегзит, победа Доналда Трампа на председничким изборима у САД, резултати председничких избора у Бугарској и Молдавији, неуспех уставног референдума у Италији, висок ниво подршке аустријског евроскептика Норберта Хофера на председничким изборима и резултати унутарстраначких избора председничког кандидата у Француској. Пролази време доминације неолибералних евроатлантских вредности и беспоговорне експанзије НАТО-а и Европске уније. Та експанзија је изазвала низ системских проблема и кризу у односима између Русије и Запада. У дубокој кризи је и политика руководства ЕУ усмерена на разводњавање националних суверенитета, територијалних граница и економских интереса. Све више незадовољства изазива катастрофална миграциона политика и наметање антирусских санкција које су неповољне по економије земаља Европе. У евроатлантском региону вектор расположења друштва почињедасе окреће управцу приоритета националних вредности и интереса сопствених народа и држава, науштрб наднационалних творевина и доктрина. Само уз уважавање националних интереса и поштовање међународног права може се развијати успешна сарадња оријентисана на формирање заједничког простора мира, безбедности и равноправне сарадње у Европи и читавом евроатлантском региону. Сада за руководство ЕУ наступа важан тренутак у коме оно приликом доношења одлука везаних за развој ове интеграционе творевине треба да постане свесно приоритета националних интереса како земаљачланица, тако и земаља-кандидата.

На жалост, досада су се представници ЕУ придржавали погрешне праксе која је подразумевала да земље-кандидати обавезно морају постати чланице НАТО-а на путу европске интеграције.

Тако се данас Србији и Црној Гори, чији су народи највише страдали од бомбардовања НАТО-а, насилно намећу неприхватљиви кораци усмерени на улазак у војни блок НАТО, иако је он за њих агресор. Нажалост, функционери из ЕУ и НАТО-а по свему судећи не маре много за револт и бурну реакцију на Балкану. Народна скупштина Србије је 12. фебруара ратификовала најновији Споразум између Владе Србије и Организације НАТО за подршку и набавку (НСПО) о сарадњи у области логистичке подршке. Само један такав догађај (а од 2005. године је Србија потписала са НАТО-ом укупно пет споразума) био је довољан да на улице Београда, Ниша и других српских градова изађу десетине хиљада револтираних грађана.

Захтеви да се призна Косово су такође питање које иритира грађане Србије и Републике Српске, а

за Црну Гору је постало актуелно питање анулирања раније донете одлуке о признању Косова. Косово је вишевековни центар духовности и државности Србије и Црне Горе. То упечатљиво потврђују речи које је недавно изговорио свјатјејши патријарх московски и целе Русије Кирил. Он је значај Косова упоредио са значајем Кијева за руску државност и националну традицију. Српске колеге су ми у више наврата говориле да би потписивање несрећног Бриселског споразума било немогуће после историјског референдума и повратка Крима и Севастопоља у Руску Федерацију. У политици, међутим, као и у историји, не вреди размишљати о томе шта би се догодило у неким другачијим околностима. У овом тренутку је очигледно да су захтеви за такозваном „нормализацијом односа са Приштином“, које су шефица европске дипломатије Кетрин Ештон и државна секретарка САД Хилари Клинтон 2012-2013. године постављале српском руководству као обавезан услов на даљем путу ка Европској унији, нанели штету Србији и положају Срба који живе на Косову и Метохији.

У Црној Гори је одређена група политичких посленика деценијама користила системске проблеме изазване експанзијом НАТО-а уз подршку Европске уније како би завела ауторитарну диктатуру којом се брутално газе национални интереси, права и слободе грађана Црне Горе, а такође и историјске, духовне и културне вредности сопственог народа.

Врло је очигледно жалосно стање у које је Црну Гору довела та антинационална политика вештачког стварања унутрашњих конфликта и коришћења спољних супротности ради реализације сопствених амбиција.

Парламентарни избори 16. октобра одржани су у атмосфери полицијског притиска и психозе, изазване намерно измишљеном фарсом, која је касније окарактерисана као покушај државног удара. После тога је полупразни парламент формирао владу која не ужива пуну народну подршку и у најбољем случају се може третирати као „привремена“. Опозиција бојкотује рад Скупштине и залаже се за спровођење објективне истраге околности такозваног државног удара, као и за организовање превремених парламентарних избора у Црној Гори. Захтеви консолидоване опозиције су легитимни и немогуће је игнорисати их, какве год инструкције стизале од ментора из НАТО-а, Европске уније, Берлина и других европских центара. У том контексту су потпуно апсурдни покушаји појединих заштитника црногорског режима да прикажу опозицију као „проруску колону“. Сасвим је очигледно да су антидемократски потези власти током избора дефинитивно ујединили политичке покрете различитих погледа и схватања, и они су и поред полицијског притиска освојили половину посланичких мандата. Те политичке снаге сада представљају легитимне интересе грађана Црне Горе и формирају њене националне приоритете. Структуре

које покушавају да по сваку цену задрже власт појачавају притисак на опозицију. У Црној Гори се из политичких побуда врше прогони парламентарца, грађанских активиста и новинара који се не слажу са властима.

Актуелна питања савремене балканске политике су неопходност развоја балканског регионалног пројекта заснованог на принципима војне неутралности, приоритет националних интереса у односу на захтеве које балканским земљама намећу НАТО и ЕУ, и првостепени значај непосредног изјављивања народне воље приликом доношења кључних одлука.

Криза експанзије НАТО-а и контроверзна политика Европске уније на Балкану фактички су условиле појаву сопственог регионалног пројекта. У Србији регионални пројекат подржава владајућа српска Напредна странка, као и њен коалициони партнер Српска народна партија. По том питању су солидарне и опозиционе парламентарне снаге ДСС и Двери српске. У сусрету одржаном у новембру лидер Српског сабора Заветници Стефан Стаменковски је истакао да Балкански пројекат фактички враћа Србији статус регионалног лидера. Политичари из Републике Српске у том пројекту виде перспективу за стабилно функционисање конфедерације Босне и Херцеговине и развој сарадње засноване на узајамном поштовању и уважавању права њених ентитета и државотворних нација. Колегама из Македоније регионални пројекат доноси јачу стабилност и економске перспективе. Ова концепција није оптерећена грчко-македонским несугласицама везаним за назив земље. Уз све речено треба додати да су представници Црне Горе најактивнији модератори овог пројекта, с обзиром да је Црна Гора у садашњој ситуацији више од других земаља „Балканске четворке“ угрожена експанзијом НАТО-а.

Актуелна питања савремене балканске политике су перспективност развоја балканског регионалног пројекта заснованог на принципима војне неутралности, приоритет националних интереса у односу на захтеве које балканским земљама намећу НАТО и ЕУ, и првостепени значај непосредног изјављивања народне воље приликом доношења кључних одлука.

Нова Концепција спољне политике Русије предвиђа конструктивну и свестрану сарадњу са европским државама које нису чланице војних алијанси.

Први пут у историји савремене Русије председник Руске Федерације В.В. Путин дефинисао је у Концепцији спољне политике члан 69, који предвиђа поштовање „избора европских држава које нису чланице војних алијанси“ и које „дају стварни допринос безбедности и стабилности у Европи“, као и спремност Русије „за конструктивну и свестрану сарадњу са њима“. Та одредба се у пуној мери односи на нашу сарадњу са одговорним патриотским снагама Србије, Црне Горе, Македоније и Босне и Херцеговине, и на пружање подршке теми војне неутралности „Балканске че-

творке“ на међународном нивоу, између осталог и у сарадњи са новом америчком администрацијом.

Сада поједини наши критичари покушавају да представе руску подршку војној неутралности на Балкану као покушај Москве да створи Балкански протекторат, или чак „Балканску губернију“. Тим критичарима бих препоручио да обратe пажњу на историју Швајцарске и Аустрије. Зар се те државе Европе могу третирати као руски протекторати само зато што се њихова војна неутралност формирала пре 200 година уз активно учешће Руске империје и пре 60 година уз активно учешће Совјетског Савеза?

Досада, нажалост, нису сумирани резултати трагичних догађаја везаних за распад Југославије. Многа неслагања и конфликти који су изазвани у овом региону крајем прошлог столећа и даље тињају, угрожавајући мир и безбедност читавог европског простора. Поуздани мир и безбедност на Балкану и у евроатлантском региону у целини може обезбедити само међународна заједница ослањајући се на принципе недељивости безбедности, као и на принципе равноправне сарадње и узајамног поверења.

Текст преузет са сајта „Руска реч“

Никола Павловић

ХОД ПО ЖИЦИ АЛЕКСАНДРА ВУЧИЋА

Када се у изборној ноћи 24. априла, ове године, у штабу Демократске странке појавио амерички амбасадор Кајл Скот, могло се очекивати да ће доћи до драматичне промене изборних резултата, што се на крају и догодило. Истовремено, овако отворена демонстрација моћи од стране америчког амбасадора, значила је да је Вучић у свом походу ка гласовима, дирнуо тамо где није смео. Наравно, како то обично бива, а по већ виђеном сценарију, неколико дана касније, догодио се заједнички протест опозиције испред РИК-а. Окупила се тако шаренолика екипа, да је неодољиво подсетила на 5. октобар 2000. године (1).

Овакву моћ, за спајање неспојивог, имају без сумње, само западни амбасадори, а конкретно, у овом случају, био је то потпис америчког амбасадора Кајла Скота.

Убрзо потом, тачније 11. маја, иницијатива „Не да(ви)мо Београд!“, организовала је свој први протест у Београду, који је за свој нови повод имао (макар званично), ноћно рушење објеката у Савамали, које су извели маскирани починиоци, како се касније утврдило иза маскираних починиоца стајала је градска власт (читај: режим). Свакако, овај чин рушења у Савамали и то ноћу, под фантомкама је за сваку осуду. То је био врхунац бахатости режима. Међутим, то није оно што је покренуло протест, већ оно, што је самом првенствено антирежимском протесту дало оправдање. Уследила је серија протеста у Београду.

Затим се догодила још једна ситуација, која је вешто искоришћена као погонско гориво за ширење протеста. Та ситуација је била смењивање неколико уредника са Радио Телевизије Војводине. Разлог за чистку на РТВ је класично страначко отпуштање, пошто је сада власт у покрајини била промењена, па су по познатом систему ослобађана места за страначке кадрове (исто оно што је радила и претходна власт). Међутим, овај догађај је вешто искоришћен за ширење протеста и по Новом Саду.

Готово се намеће као правило да када се у Србији протестује, онда свако то ради на посебном месту, чак када су протести у истом дану (што је честа ситуација). Рецимо у Београду, било је ситуација да у истом дану имамо протесте оних који су жртве лихварских кредита страних банака или оних радника којима нису исплаћене обећане зараде, као и оних који су незадовољни плављењем средњовековног манастира Ваљевске Грачанице. Свима њима, не пада на памет, да обједине своје протесте и оду, рецимо, испред Владе Србије, где је једини извор њихових проблема. Једино на тај начин могу имати шансу да нешто постигну.

Поставља се питање зашто то не чине? Разлог је веома једноставан, немају заједничког координатора, који би им дао инструкције да обједине протесте. У случају оних из иницијативе „Не да(ви)мо Београд“ као и оних са протеста „Подржи РТВ“, иако су чак и у различитим градовима, то им није сметало да обједине протесте. Не треба се чудити, да ускоро крену заједнички протести и у Нишу, због, рецимо, неисплаћених зарада неких фабричких радника, једног од многобројних пропалих предузећа, који су ето до сада били невидљиви и узалудно протестовали. Али, ће се сада, у новонасталој ситуацији, проблем незадовољних радника спојити са проблемом рушења у Савамали и отпуштањем новинара са РТВ-а. Разуме се, да никог и није брига за отпуштене раднике, већ је потребан њихов гнев и број који ће се вешто каналисати у жељеном правцу.

Овде свакако можемо придодати и недавни, трагични, случај преминулог продавца лубеница, који је преминуо од инфаркта, због свађе са бахатим комуналним полицајцима који су га малтретирани. Случај се одмах искористио и пред само седиште комуналне полиције су побацане лубенице са јасном поруком. Наравно, то није било дело бесних продаваца лубеница, колега преминулог продавца већ маркетиншки потез другосрбијанаца. На овај

начин се прозападне НВО приказују као заштитници интереса оних потлачених и обесправљених обичних људи, регрутујући тако нове припаднике за сопствени циљ.

Оно што је такође битно истаћи, јесте то да је лого протеста жута патка. Ова маскота прати протесте од самог почетка и може се уочити на сваком протесту, неvezано за то да ли се исти одржава у Београду, или Новом Саду. Важно је поменути да је оваква иста маскота коришћена у обарању бразилске председнице Дилме Русеф од стране прозападних НВО.

Истине ради, мора се рећи да је бразилска председница била далеко озбиљнији и по амерички интерес опаснији играч на међународном пољу од тренутног режима у Србији. Пре свега ту треба поменути чланство Бразила у БРИКС-у, али и оштро супротстављање мултинационалним компанијама у земљи и међународним банкарским картелима. За разлику од бразилске председнице, тренутни режим у Србији дошао је на власт захваљујући вољи запада, што не смемо изгубити из вида, и учинио превише уступака по директиви из Вашингтона и Брисела.

Намеће се питање зашто онда Запад, кроз свој НВО сектор дрма режим у Београду? Пре свега, треба схватити да Запад према Србији води неоколонијалну политику, која не одскаче од реалне ситуације на терену. Конкретније, ми смо земља под латентном окупацијом. Режим у Београду, није суверени режим, већ спроводитељ воље западних господара, једноставно речено- извршилац радова. Међутим, као и ранији режими, тако је и овај садашњи, временски ограничен, односно склон је „кварењу“ гледано из угла Запада. До год се беспоговорно извршавају налози који долазе из западних амбасада, режим је подржан од истих. Често се за такав режим чује да је „фактор мира и стабилности“, да је на „добром путу“ и поруке сличне садржине које охрабрују режим у спровођењу интереса западних земаља.

Али као што смо поменули, режим може заказати. Углавном тужомо наћи два разлога. Први је да режим, једноставно нема способност и довољну популарност у народу да спроведе неке од непопуларних мера које му стижу са Запада, као што је то био случај са режимом Бориса Тадића. Други разлог је тај, да режим жели више власти од оне која му је дата, па да сопственом глађу ка моћи угрози западни интерес, што је случај са многобројним режимима које је Запад широм света инсталирао, па касније учествовао у њиховој смени која се често завршила погубно по те режиме. Овом другом разлогу свакако можемо преписати садашње деловање режима Александра Вучића.

Александар Вучић свакако, своје потезе, преко медија које контролише, жели да представи као суверенистичке и државничке. Он пре свега, у својим многобројним обраћањима јавности, циља на своје бираче. То су пре свега људи, старије доби, по природи

конзервативнији бирачи, неретко нижег образовања, који стварност виде кроз медије као што су Пинк, РТС, Информер и Курир које режим контролише, добрим делом, или у потпуности. Такође, пензионери који имају мала примања, нису обухваћени мерама штедње, па и не осећају свеукупни пад куповне моћи, тако да им је много лакше представити сјајну слику о напретку.

Александар Вучић свакако се обраћа и чланству СНС-а. Ту пре свега спадају они који су добро позиционирани у чиновничком апарату и уживају све благодати државног посла. Оно ниже чланство, које није „ухлебљено“ у државном апарату, живи од обећања које добија да ће се његов статус убрзо решити и од повремених послова које добија док чека онај „прави“.

Међутим, онај део становништва који себе сматра другосрбијанцима, свакако је ван Вучићевог утицаја. Тај део становништва, великом већином долази из већих градова. То су гласачи либералне провенијенције који презиру све оно што макар и „мирише“ на традиционално, сеоско и национално. Свакако, Вучић је покушао да придобије и тај део становништва. То је пре свега покушао да постигне кроз представљање своје политике, као продужетак оне коју је водио Зоран Ђинђић, као и изјавама да ће истом подићи споменик (2). Ту се свакако може додати и епизода са подизањем споменика књижевнику Бориславу Пекићу (3).

Упркос свом труду да својим потезима „придобије“ другосрбијанце, резултат је доста слаб. Разлог је једноставан, ма шта урадио и ма како себе представљао, Вучићево радикалско порекло ће и даље бити „камен око врата“ за прихватање дотичног, у другосрбијански круг. На овом месту морамо истаћи разлог Вучићевог покушаја за освајање срца и ума друге Србије. Вучић савршено добро зна да му главна опасност не прети од такозваних патриота и националиста, већ од другосрбијанаца које Запад, лако може прегрупписати (што и ради) и устремити ка рушењу самог режима који, како је већ наведено, никад и није био прихваћен као представник тог дела Србије.

Треба поменути да Вучић, никада неће задовољити „апетите“ другосрбијанаца, јер иако је он причу о „европском путу Србије“ довео до религијског нивоа, као и то да је повукао српске институције са севера Космета, продубио сарадњу са НАТО пактом, поклатио се „геноциду“ у Сребреници, допустио да Владу „саветују“ агенти страног интереса (Строс-Кан, Тони Блер...) и девастирао националну културу, то и даље није довољно да му се поклати поверење Друге Србије. Потребно је да се „призна Косово“, негују „добросуседски односи са Албанцима“, да се „престане са подривањем БиХ“ (односно смањити сарадњу са Р. Српском), придрживање НАТО-у и тако даље (4).

Главни, а по свему судећи и једини разлог Вучићевог

неиспуњавања оваквих жеља другосрбијанцима, не лежи у „одговорној политици“ и патриотској свести Александра Вучића, већ у томе да би испуњавање ових захтева, изгубио подршку сопственог бирачког тела које је, да то не заборавимо, углавном састављено од бивших гласача СРС-а. Досадашња Вучићева политика је покушај „седења на две столице“, али смо сведоци, да му управо једну столицу, и то ону другосрбијанску, извлачи Запад и да ће се у будућности ствари далеко више заострити.

Оно што је овде битно схватити, јесте то, да чак и када би Вучић желео да се окрене национално одговорној политици и приближи Русији то у оваквом

стању окупације не би било могуће. Разлог је тај, да је петим октобром 2000. године, оно што је тада била „пета колона“, уђе у институције система и да ту мутира у оно што Александар Дугин назива „шестом колоном“. Тако да је систем дубоко инфициран, па имамо парадокс, да они који се финансирају из буџета државе раде на даљој окупацији исте и притом, не дозвољавајући промену курса који је оштро усмерен ка ЕУ и НАТО. Промена овако погубне политике, захтева коренито чишћење институција од агента страног интереса и протеривање међународног банкарског картела оличеног у ММФ-у, за чију акцију тренутни режим нема ни снаге ни смелости.

Борис Над

ЧЕТВРТА ПОЛИТИЧКА ТЕОРИЈА

Крајем 80-тих година прошлог века, с падом Берлинског зида, двополарни светски поредак (утврђен у Јалти) се срушио. Америка са својим савезницима, западни војно-политички блок, надвладао је источни, „комунистички“, доводећи до распада СССР и Варшавског пакта. На његовим рушевинама настао је једнополарни свет, на челу са САД као једином светском суперсилом и као неупитним светским хегемоном. Либерализам је остао једина глобална идеологија.

Историје нема, има тржишта и телевизора

Френсис Фукујама, у свом раду под насловом „Крај историје и последњи човек“, пожурio је да прогласи „крај историје“ и глобалну победу либерализма над својим конкурентима. Либерализам је, наиме, како то сматра Александар Дугин у „Четвртој политичкој теорији“, прва политичка идеологија која се развила из филозофских учења либералних филозофа још током XVIII века. Друга је социјализам (комунизам, марксизам), која је настала током XIX столећа и на одређен начин се реализовала током XX века, с победама социјалистичких револуција у читавом низу земаља (не само у Русији и Источној Европи). Трећа, фашизам, у целости је производ XX столећа, али је „она оборена пре него што је полетела“. Умрла је насилном смрћу; о њеној судбини одлучио је исход Другог светског рата, односно пораз немачког Трећег рајха и Мусолинијеве Италије.

О чему је у ствари писао амерички филозоф јапанског порекла Фукујама у свом гласовитом раду? На основу помало ишчашене интерпретације Хегелове филозофије историје и ранијих разматрања либералних мислилаца, он је прогласио не само

„крај историје“, него и „крај идеологија“. Његово пророчанство је гласило: с победом западног блока историја се завршава и убудуће се неће појавити ниједан противник глобалног капитализма, нити било каква идеологија која ће моћи упутити глобални изазов победничком либерализму. То значи и да ће „остатак света“ пре или касније, на овај или онај начин, милом или силом али у основи ипак добровољно, постепено прихватити капитализам америчког типа. Читава планета ће одсада постати капиталистичка и либерална. Оно што ће се још догађати неће моћи оповргнути основну чињеницу: да је историја дошла до свог неумитног краја. Политика ће бити замењена економијом, а планета обухваћена „јединственим светским тржиштем“. Укратко: „Историје више нема, има тржишта и телевизора“ (А. Дугин).

Крај модерне, почетак постмодерне

Паралелно с тим, догодило се још нешто на Западу, што је другде остало мање-више непримећено или недовољно схваћено: некако у исто време, и сама модернизација је дошла до свог краја. Традиционална друштва на Западу су или срушена или суштински преобразена процесима модернизације: „модернизација је достигла унутрашњу међу, допревши до самог дна западне културе“. „Воз је приспео у станицу.“ Даљи прогрес (кретање ка унапред утврђеном циљу) је постао бесмислен или немогућ. Циљ је био остварен. Модерна је исцрпла све своје могућности и дошла до свог логичког краја. Епоха модерне је завршена.

Крај модерне је сасвим нова и, помало парадоксално, неочекивана ситуација. На место модерне ступа постмодерна (тако је прозвана у недостатку бољег термина), а историју смењује „постисторија“. С

том променом и сам Запад добија ново лице. На место либерализма, који се такође урушава и доживљава свој крај, „умире“ (супротно очекивањима Фукујаме), ступа „постлиберализам“ и читав низ нових мисаоних токова који су покушавали схватити новонасталу ситуацију, попут „нове левице“ и „нове деснице“, и изградити некакав рефлексивни однос према њој.

Једна од битних последица довршетка модернизације, или краја епохе модерне на Западу је и та да се Запад од тог тренутка све више окреће себи. Наступа нова епоха (постмодерне). Модернизација (вестернизација) других простора на планети, спасавање „сиромашног Југа“ од стране Запада на пример, постаје сасвим споредан, ако не и непотребан задатак (непотребан за Запад). Наиме, такав циљ има смисла само унутар мисаоних координата карактеристичних за модернизам и либерализам, не и за постлиберализам, који се окреће другачијим питањима и темама, и суштински губи занимање за „периферију“.

Један од знакова ове промене (краја модерне и почетка постмодерне) су и кризе које већ годинама потресају Запад: од економске, финансијске и политичке кризе, до немира и побуна међу емигрантима и у сквотовима, од демонстрација присталица нових синдиката мотивисаним социјалним разлозима, до антиглобалистичких и еколошких протеста или геј-парада.

Нова левица, филозофија постмодерног Запада

Главни мисаонитокови Запада у епохи постмодерне, завршеног модернизма, углавном су остали непознати „периферији“, и то не само поборницима либералних вредности, американизма, глобалног Запада, итд. већ и њиховим противницима. Они који данас пропагирају либерална схватања у незападним земаљама, земљама „периферије“ (периферије у односу на Запад), као и они који их ватрено оспоравају, воде расправу са либерализмом од пре најмање четврт столећа, губећи из вида да је у међувремену на Западу пређен огроман и сасвим специфичан мисаони пут, а да је савремени постлиберализам нешто другачије и прилично различито од тога. Либерализам касног XX века није исто што и постлибералитам XXI века, који се данас може означити као главни ток филозофије постмодерне, односно као главни мисаони ток на Западу.

Један од најзанимљивијих, али и најосмишљенијих мисаоних токова постлибералног и постмодерног Запада је оно што се данас назива „новом левицом“.

На њега се, с дубоким разлозима, Дугин посебно осврће у својој књизи. Нас на овом месту не занима толико генеза самог покрета, колико веома исцрпан пројекат будућности ових мислилаца, односно пројекат пожељне или „исправне будућности“. Историјско искуство нас учи да се остварују управо такви, заокружени, систематски осмишљени и доследно развијани идејни пројекти, пројектујући своје утопијске садржаје у мање или више блиску будућност. А то и јесте главни циљ мислилаца „нове левице“ или „постлиберализма“.

Ипак, треба подсетити да његове зачетке треба тражити у 50-тим и 60-тим годинама прошлог века, у оквирима ултралевог марксистичког, троцкистичког и анархистичког покрета. Филозофи постмодернизма или „нове левице“ се и данас позивају на „филозофе сумње“ (попут Ничеа, Маркса или Фројда) и инспиришу се радовима Сартра и Клод Леви-Строса. Филозофи „нове левице“ су структуралисти, који се негде од краја 80-тих издају за постструктуралисте. За њихов политички манифест можемо сматрати књигу „Империја“ Американца Мајкла Харта и италијанског филозофа Антонија Негрија. (Овај последњи је током 70-тих година прошлог века био радикални марксиста и теоретичар Црвених бригада.)

Перјанице филозофије постмодернизма и „нове левице“ су у основи антиглобалисти. Њихова полазна идеја је да грађанско, буржоаско друштво представља исход репресије и насиља „надградње“ (политичког система, елита, других филозофских система, друштва, тржишта...), које се врши над разнолико схваћеном „базом“ или „структуром“. Институције грађанског друштва постају мета њихове радикалне критике, односно предмет деконструкције, која наводно демократско, буржоаско друштво раскринкава као дубоко репресивно и тоталитарно.

Цивилизован човек је искварен и настран варварин

Деконструкцији ових филозофа подлеже и сам појам цивилизације. Структуралистички прилаз овом појму подвргава сумњи основна обележја „цивилизације“ насупрот „дивљаштву“ и „варварству“, чиме, за разлику од либерала XX века, оповргава и пориче и саме претензије западне цивилизације на универзалност, екуменичност. У практичном смислу, то значи довођење у питање односа Запада према другим цивилизацијама као мање вредним. У складу са тим, илузорни постају и појмови „дивљаштва“ и „варварства“. Цивилизација их не укида нити их превазилази, као што је то сматрала западна мисао

прошлог или претпрошлог века, већ „варварски“ принципи грађења друштва у цивилизацији само прелазе у област несвесног, постајући тиме још моћнији.

„Цивилизован“ човек у оваквој оптици „није нико други до `опаки дивљак`, искварен и настран `варварин`. То објашњава ратове, револуције и масакре модерног доба, чији ужаси превазилазе све до сада виђено у људској историји. Закључке оваквог приступа можемо извести и сами: Запад више није привилегована цивилизација, нити је цивилизација која може да полаже искључиво право на универзализам. Напротив, „постоје друге цивилизације са сопственом и различитом варијантом `универзализма`. Или једноставније речено: постоје различите цивилизације које уопште не деле западне вредности и за које западна цивилизација није обавезујући модел.

Пројекат пожељне будућности

У чему се, међутим, састоји пројекат пожељне будућности са становишта филозофа постмодернизма Запада?

Основне тачке наводимо према књизи Александра Дугина „Четврта политичка теорија“:

Одрицање од разума (душевног здравља). Алтернатива томе је свестан избор душевне болести: схизофреније на пример у делима Делеза.

Смрт човека (Бернар Анри Леви), смрт аутора (Ролан Барт).

Превазилажење свих сексуалних табуа и ограничења (одбацивање самог појма настраности, прихватање инцеста, слободан избор пола...)

Легализација дрога (у чему је легализација „лаких“ дрога само први корак).

Рушење уређеног, структурираног друштва и државе у корист „мноштва“ и анархистичких заједница у свим облицима.

Заједнички именитељ свега тога јесте „трансхуманизам“.

Сви релевантни друштвени покрети и темељне друштвене промене на Западу, у последње две деценије или дуже, уклапају се у овај једноставни програм од пет тачака. Догађаји се развијају управо у том смеру, који су назначили идеолози постлиберализма и „нове левице“.

На противницима и поборницима либерализма, глобализације, Запада јесте да се према њима одреде, да изнова промисле о Западу и свом односу према

њему, прихватајући их или одбацујући, или евентуално нудећи сопствену алтернативу. Једно треба имати на уму: модернизација друштва припада XIX и XX веку и коначно је завршена. Питање које нам се данас намеће у основи је веома једноставно: желимо ли да пасивно прихватамо овакву будућност или за себе ипак захтевамо нешто друго?

Пуко одбацивање овакве визије будућности није довољно, тим пре што је реч о будућности која се у појединим својим сегментима већ остварује и претвара у сасвим опипљиву реалност. Алтернатива томе мора бити барем једнако дубоко и свестрано промишљена као и пројекат коју нуде идеолози „нове левице“.

Борис Над, рођен у Винковцима, Славонија, 1966. године. Студирао у Загребу и Београду, дипломирао на Београдском универзитету. Од 1994. године објављује есеје и чланке у домаћој периодици (Правда, Економика, Јавност, Држава, Погледи). Прозу, поезију и есеје објављивао у Књижевној речи, Збиљи, Свескама, Савременику, Књижевним новинама, Српском листу, ЕВРОПИ нација, УНУС МУНДУСУ, Трагу, Зениту, Летопису Матице српске и Политици.

Био је члан редакције Књижевне речи и редакције Зенита. Часопис УНУС МУНДУС (бр. 23-25, Ниш, Нишки културни центар, април 2007) штампао је тематски блок састављен од текстова аутора под насловом Нова Итака (Крај ноћи).

До сада је објавио следећа дела:

- 1. Време империја; 2. Гозба победника; 3. Нова Итака;*
- 4. Идеја центра 1; 5. Неми богови; 6. Идеја центра 2*

ДУХОВНА ИЗГРАДЊА

Свети Јован Кронштатски

ГОСПОД ДАЈЕ ПО СРЦУ

Срце је, кажу свети Оци, центар човека. Зато, све што ради нека ради из срца, искрено и с љубављу. Особито када је молитва у питању. Зато, када се молимо, молимо се и призивајмо Господа од свег срца, када молимо за ближње изговарајмо њихова имена са срдачном топлином. Молећи се Господу, Мајци Божијој или Светима, свагда имај на уму да Господ даје по срцу (даће ти Господ по срцу твојему, Пс. 19, 5), какво је срце, такав је и дар; ако се молиш са вером, искрено, свим срцем, нелицемерно, тада саобразно твојој вери, степену топлине твога срца, даће ти се дар од Господа. И обрнуто, што је хладније твоје срце, што је оно маловерније, неискреније, бескориснија је и твоја молитва, осим тога, она још више разгневује Господа, Који јесте Дух и иште Себи оне који се клањају у духу и истини (Јн. 4, 24-23).

Зато, ако призиваш Господа, Мајку Божију, Анђеле или Светитеље – призивај их свим срцем, ако се молиш за некога од живих или умрлих – моли се за њих свим срцем, изговарајући њихова имена са срдачном топлином; молиш ли за себе или неког другог добијање било каквих духовних дарова, или за избављење своје или ближњег из некакве невоље или од грехова и страсти, лоших навика – моли се за то од свег срца, желећи свим срцем за себе и другог тражено добро, имајући чврсту намеру да се обновиш, или желећи да се неко други ослободи греха, страсти и грешних навика и добићеш од Господа дар по срцу твојем. Шта год хоћете иштите, и биће вам (Јн. 15, 7). Видиш – треба несумњиво желети оно за шта се молиш, само тада ћеш и добити. Молите се Богу један за другог, да оздравите (Јак. 5, 16).

Као што сваку реч молитве: помилуј ме, Боже, Владика чује и испуњава сваку реч (искуство), само ако би од срца говорили; тако и све речи других молитава, чак и наше, сопствене, искрене молитве. О, добропослушни Владико! Слава Теби! Иштите, и даће вам се; тражите, и наћи ћете; куцајте, и отвориће вам се. Јер сваки који иште прима... (Мт. 7, 7-8). Само у простоти срца, молите се без сумње.

Запамти, да ако ти за време молитве не празно-словиш, него говориш речи молитве са осећањем, тада се твоје речи неће вратити празне, без силе (као љуска од зрневља), него ће ти неизоставно донети баш те плодове, који се садрже у речи као плод у љуштури. То је најприроднија ствар, као што су природни и уобичајени у природи плод и његова љуска. Али ако речи бацаш у празно, без вере, не осећајући њихову силу, као љуску без језгра, онда ће се оне празне теби и вратити; ако бацаш љуску, љуска ће да ти се врати; ако бациш семе, донеће ти цео клас, и што је боље, плодније семе, то ће и клас бити богатији.

Тако је и са нашим молитвама: што искреније, срдачније будеш изговарао сваку реч, то ће већи бити плод твоје молитве; свака реч, као зрно донеће ти духовни плод, као зрео клас. Ко од оних који се моле није доживео ово. Није Спаситељ залуд поредио семе са речју, а људско срце са земљом (Мт. 13, 5). То исто треба рећи и о речима молитве. Још: ко не зна да киша орошава земљу, биљке и напаја их? Тако нам се реч Божија, а и наша реч, речена са вером, неће вратити а да не напоји наше душе или душе које радо слушају и верују. То је баш тако природно, као што је природно да киша напаја и храни земљу и биљке и оспособљава их да расту.

Бог и Свети исто тако чују нашу молитву као што људи чују један другог, када разговарају међу собом, или, као што слушају проповедника људи који стоје у храму, или војници који слушају глас вође, - чују чак несравњено боље и савршеније; зато што ми чујемо речи другог, али незнамо, шта му је у срцу и умислима, и дешава се да други једно говори, а сасвим друго има на срцу. Бог и Свети нису такви: они виде шта је код нас и у мислима и на срцу, - сам Бог својим свезнањем, а Свети благодаћу Светога Духа у Којем они вечито бораве. Они виде, одговарају ли наше речи срцу, и ако у потпуности одговарају срцу, а срце је са своје стране верујуће, скрушено и смирено, гори љубављу и усрдношћу (као што ми усрдно ка Теби прибегавамо) и жељом да добијемо тражено, тада се они љубазно приклањају на нашу молитву и дарују жељено. Бог и Свети желе да их ми у молитви доживљавамо живима, онаквима какви јесу, да би смо их гледали срдачним очима. Жив је Бог; А Бог није Бог мртвих него живих; јер су Њему сви живи (Лк. 20, 38).

Ако се од срца молиш Господу, или Владичици, или Анђелима, или Светитељу, тада ти говориш самом срцу Господа, Владичице, Анђела или Светог: јер сви смо у једном срцу Божијем – у Духу Светом, сви Свети су у Божијем срцу. У Мени пребива и Ја у њему (Јн. 6, 56). Ако хоћеш, да Господ брже да срдачну веру твојој молитви, старај се од свег срца да све говориш и радиш са људима искрено и ни на који начин не буди са њима двоједушан. Када постанеш простодушан и поверљив према људима, онда ће ти Господ дати простодушност и искрену веру и у односу са Богом. Ономе, који није срдачан са људима, Господ нерадо прима молитву, дајући му да осети да је он неискрен у односу са људима и стога не може да буде савршено искрен и у односу са Богом, без мучења душе.

Текст преузет са сајта Пријатељ Божји

ДРЖАВОТВОРНО ПРЕГАЛАШТВО ЋЕНЕРАЛА НЕДИЋА

Нека нам школа буде са вером, политика са поштењем, војска са родољубљем, држава са Божјим благословом.

Ова поука и порука Светог Николаја Српског одавно је препозната као темељна мисао Богом благословене српске државотворности. Као што је познато, српска државотворна идеја изникла је још крајем XII века, али је први пут затомљена не у раздобљу турског ропства, већ у периоду слободе, након тријумфалног завршетка Првог светског рата. Уместо новог процвата, све што је српско било је осуђено на деградацију и полагано нестајање у раљама југословенства, нове државне идеологије коју је прокламовао краљ Александар I Карађорђевић, ратни победник и поратни губитник, љубљени владар и несрећни гробар српске националне државе. У српском народу били су ретки они културни и политички делатници који су отворено исказивали незадовољство југословенском интеграцијом и културном политиком коју је водила нова Краљевина. Малобројни племићи духа упозоравали су да Срби губе национални и културни идентитет, услед некритичког преузимања страних културних вредности и превласти материјализма над духовношћу. Уочавала се и сва слабост парламентаризма, корупција, политичка и морална апатија, које су се јавиле као последице таквог стања. Двадесетседмартовски пуч, Априлски рат и окупација били су логичан епилог две деценије дугог растакања српске државотворне свести и државочуварне присебности, а у име југословенског експеримента, чији је неуспех плаћен рекама српске крви.

Комунистичка револуција и суровост окупатора, довеле су на кормило српског народног Брода Ћенерала Милана Недића, чију родољубиву и спасилачку улогу и данас неки узалудно негирају. Међутим, они који су кадри да је у потпуности разумеју и сасвим правилно оцене, у улози Ћенерала Недића препознају и један обновитељски и државотворни подухват који задивљује самим тим што је предузет у немогућим условима, у једном од најмрачнијих и најкрвавијих периода које је српска историја забележила. Ради се о читавом низу друштвено-политичких пројеката Владе народног спаса чији је јединствени циљ био обнова српске националне државе на темељу Светосавља и српске задружне традиције. У томе ће се Ћенерал Милан Недић показати једномишљеником Светог владике Николаја Велимировића.

Школа са вером

Првобитна намера окупатора била је да не дозволи нормализацију наставе у Србији, то јест да школе и Универзитет остану затворени до даљњег, али је до промене оваквог става дошло већ током априла 1941. године. Ћенерал Милан Недић и његови сарадници полагали су пуно наде да ће младе генерације одиграти пресудну улогу у изградњи нове српске државе. За реализацију тако тешког задатка било је неопходно створити „новог српског човека“, пожртвованог омладинца који ће бити спреман да увек стави интерес заједнице и национални интерес испред сопствених

жеља и комодитета. Стога се чврста решеност Владе народног спаса за спровођење нове просветне политике одразила како на унутрашње уређење Министарства просвете, тако и на број и распоред школа у земљи, али је пре свега подразумевала темељне промене у наставним програмима. По речима министра просвете Велибора Јонића, „нов просветни идеал – српска школа од оне најниже па до највише, мора одгајати такав тип човека и жене какви су српском народу потребни“. Акцент је, наравно, био на васпитању у светосавском духу. Вредности које је требало усадити ђацима и омладини биле су засноване на српској националној традицији, православној побожности, осећају за припадност породици и националној заједници, на поштовању рада и конструктивног стваралаштва. Истовремено се тежило и повећању броја стручно оспособљених занатлија и пољопривредника, па је у том циљу основан већи број стручних школа и течајева за земљораднике.

Министарство просвете и вера објавило је крајем 1943. године *Државни просветни план*. Радило се о амбициозно замишљеном плану будућег школског система у Србији, чији су се прави ефекти очекивали у неким будућим, послератним генерацијама. Међутим, влада Милана Недића спроводила је и низ конкретних, практичних мера у циљу усмеравања и кориговања генерација захваћених ратним вихором. Ту спадају посебне васпитно-поправне установе под окриљем Министарства просвете – *Завод за принудно васпитање омладине* у Смедеревској Паланци, чији је главни задатак било преваспитавање младих који су били заведени од стране комуниста, и *Дечји град* у Обилићеву код Крушевца, који је био замишљен као просветно-поправна установа за „ратом унесрећену, напуштenu и посрнулу сиромашну српску децу“. Још једна од владиних мера која је имала за циљ да моментално утиче на српску омладину и послужи као клица за развој нових генерација којима је била намењена велика историјска улога изградње Нове Србије, било је оснивање *Националне службе за обнову Србије* (НСОС). Осим у различитим физичким пословима, обвезници НСОС били су ангажовани и у процесу идеолошког усмеравања, стручних курсева, као и организације и спровођења различитих факултативних активности. Тиме је остваривана не само конкретна материјална корист проистекла из обнове земље, већ је то био и добар начин да се српска омладина уклони из сфере утицаја комунистичке пропаганде.

Културна, као и просветна политика владе Ћенерала Недића, имала је за циљ стварање нове српске културе и новог вредносног система. У суштини, она је представљала радикалан раскид са традицијама југословенства, али и свим другим либералним тековинама. Нова културна политика била је утемељена на Светосављу и српском национализму, на патријархалном моралу, народним традицијама и обичајима. У уметности су преовладале теме засноване на националној историји, понекад са јасним алузијама на тренутно политичко стање. Културна политика Владе народног спаса је често наилазила на потешкоће због немачке интервенције у српску културу, а чији је циљ био пацификација окупиране територије. Један од најсликовитијих примера је Коларчев народни

универзитет. Управа „Коларца“ се трудила да одржи највиши могући ниво уметничких садржаја, а у духу нове србске културне политике, али су се овим настојањима испречили Немци, који су у више наврата интервенисали у корист хумористичких позоришта и неких музичких приредаба, чиме је оборен уметнички ниво програма.

Политика са поштењем

Ђенералу Недићу биле су мрске предратне политичке партије, које су својим корупционаштвом, профитерством и међусобним сукобима толико јада задале несрећној југословенској краљевини и србском народу. Стога је био одлучан да не дозволи оживљавање старопартијашких клика и странчарења које би само продубило хаос у окупираној Србији, а народ изложило још већој конфузији и дезоријентисаности. У једном од својих првих обраћања србском народу, по преузимању дужности председника владе, Ђенерал јасно и громовито изјављује: „Ми смо влада народног спаса, ми смо изван и изнад сваке политичке партије и групе, ми смо браниоци Српства и србског племена!“ Стару политику која је тако дуго била синоним за непоштење и нерад, он смењује новом политиком пожртвовања и прегалаштва за народ. У марту 1942. поручује да је Влада народног спаса „утврдила један програм, да српски народ не би лутао и сваке двадесете године пропадао, да не би плаћао својом крвљу туђе рачуне. Ми смо трасирали један пут за будућност, да се сви Срби окупе, да пођу тим бољим путем, да иду руку под руку, раме уз раме. Тај пут је стари пут, којим су ишли наши преци, да сви Срби буду оно што су били: једна душа, једна мисао, једно тело. То треба да буде и сада, да се сви Срби прикупе, да буде Србија здрава и јака. Да буде само српска политика, да Срби иду за својом памећу и да гледају својим очима.“

Државотворна идеја увек подразумева и циљеве везане за унапређење услова живота народа. Стога је Недићева влада развила један свеобухватни план народног живота и развоја, који је у почетку називан *Српски цивилни план*, *Српски план живота* или *Општи државни план*, да би на крају био трајно насловљен као *Српски културни план*. Идеја о једном таквом плану родила се у периоду између два светска рата код књижевника и националног делатника Владимира Велмар-Јанковића, који се залагао за драстичан заокрет у државној и културној политици Краљевине. Са позиције помоћника министра просвете и вера у Влади народног спаса, Велмар-Јанковић је иницирао увођења планског цивилног живота, као јединог пута којим српски народ може да пронађе спас из суморне ситуације и обезбеди себи светлију будућност.

Крајем 1942. одржан је састанак са представницима Универзитета, Академије наука, културних и књижевних установа, на коме је формирана Матична комисија. Она је дефинисала око 200 кључних проблема из свих области српског друштва. Целокупан мирнодопски народни живот подељен је на четири сектора: биолошки, духовни, технички и економски, при чему је установљено и постојање одређеног броја вансекторских и међусекторских питања. Сви дефинисани проблеми груписани су у поменуте секторе и постепено се приступило избору факултетских одбора, чији је задатак био да израђују пројекте за решавање тих проблема. Бројни професори Универзитета, као и одређен број пензионисаних професора, академика и експерата изван

академске заједнице, прихватили су позив да учествују на пословима израде Српског културног плана. Био је то јединствен покушај у историји српског народа да се најстручнијим људима повери дефинисање основних проблема народног живота и да им се оставе потпуно одрешене руке за формулисање њихових решења.

Ујесен 1944, када је исход рата био већ потпуно изванредан, рад на Српском културном плану је обустављен, а до тада израђени елаборати похрањени су у сефу Народне банке, где су и дочекали крај немачке окупације. Након што су га пронашле и детаљно проучиле, послератне комунистичке власти су закључиле да је План практично и стручно усмерен, да је највећи део понуђених решења применљив у сваком облику друштвеног уређења и да би се њиховом применом значајно унапредио квалитет свакодневног живота људи. Отуда не треба да чуди чињеница да су многа од тих решења била реализована 50-их и 60-их година, и то са „благословом“ оних који су подмукло убили Ђенерала Недића, а затим њега и његову владу најстрашније клеветали. Ипак, у свом највећем делу Српски културни план никада није спроведен. Због тога многи проблеми означени пре више од 70 година, и даље оптерећује живот српског народа и спречавају његов напредак.

Један други пројекат заживео је већ током мандата Владе народног спаса, а односио се на њену социјалну политику. Наиме, у циљу јачања социјалне правде и ради уређења сарадње свих учесника у привредном животу, у окупираној Србији је основана *Српска заједница рада* (СЗР). На предлог министра социјалне политике и народног здравља др Јована Мијушковића, Српска заједница рада је основана 12. фебруара 1942, мада су припреме за њено формирање почеле још септембра 1941. Основни задаци који су постављени пред Заједницу били су: 1) социјална заштита и снабдевање радника, 2) праведно уређени односи између послодавца и запослених, и 3) стручно усавршавање и културно уздизање радника. Ови задаци спроводили би се на начин што би СЗР у свим предузећима основала правно-саветодавне органе, који би се старали о економским, социјалним и културним правима радника и развоју домаћинских односа у предузећима.

На челу Заједнице налазио се Старешина, а приликом њеног оснивања један од најозбиљнијих кандидата за ову дужност био је инж. Милосав Васиљевић, истакнути члан покрета Збор. Међутим, из разлога важности који је придаван решавању радничких проблема кроз ову установу, на чело СЗР именован је Ђенерал Милан Недић, како би као личност од највећег ауторитета тадашње Србије још више допринео подизању угледа Заједнице код радника и уопште код народа. За његовог заменика постављен је др Зарија Поповић, који је у суштини и водио СЗР, у јавности познату и као „Србозар“. Ефикасним решавањем радних спорова између послодавца и запослених, организованим снабдевањем радника животним намирницама, уређењем фабричких ресторана и оснивањем радничких кухиња, различитим програмима за стручно усавршавање и просветно-спортским активностима, као и снабдевањем, збрињавањем и школовањем деце србских заробљеника и радничке деце која су живела у лошим условима, Српска заједница рада је стекла велику народну подршку. Већ након прве године постојања, СЗР је бројала око 216.000 чланова.

Војска са родољубљем

Пре прихватања дужности председника владе, Недић је немачком Војном заповеднику у Србији генералу Хајнриху Данкелману и шефу његовог Управног штаба др Харалду Турнеру поставио услове: да Србија добије потпуну аутономију и да јој се одобре њени државни и национални симболи, да влада располаже оружаном снагом, да се утврде српска давања Немцима и спрече даљи злочини над Србима ван граница окупираних Србије. Међутим, иако су Немци били заинтересовани да једна нова српска администрација, ауторитативнија од Комесарске управе Милана Аћимовића, сама реши српски проблем – да умири Србију и порази устанике, немачки државни врх није био расположен да се ради тога утврђени положај Србије измени. Захтевана аутономност била је Недићева жеља, али није била реална из разлога што је Србија била стављена под војни режим. Зато генерал Данкелман није пропустио прилику да, поводом формирања Владе народног спаса, ђенералу Недићу и његовим министрима одржи говор из кога се видело да ће Србија и даље бити третирана као окупирано подручје, на којем врховна власт припада немачким војним органима. Овлашћења Недићеве владе суштински нису била већа у односу на Савет комесара. Једина стварна разлика огледала се у формирању оружаних одреда за борбу против устаника. Ово, међутим, није спречило ђенерала Недића и његове сараднике да чине све што је у њиховој моћи, како би се испод гвоздене немачке чизме ударили темељи будуће слободне српске државе. Али у условима грађанског рата и комунистичке револуције, тако нешто не би било могуће без стварања *војске са родољубљем*, оличене у Српским добровољцима.

Недић је сматрао да је „борба против комунизма у првом реду ствар српскога народа и његове владе“. Са првим добровољачким јединицама које су послате у борбу против Титових партизанских одреда, у Београду је септембра 1941. основана Српска Добровољачка Команда, која је доцније преименована у Српски добровољачки корпус (СДК). За команданта је постављен инжењерски пуковник Коста Мушички, некадашњи ађутант краља Александра, краљице Марије и краља Петра II. Српски добровољци су од почетка били нарочита војска. Представљали су теренске, борбене, бескомпромисне јединице, састављене од родољуба свесних и против кога и зашто се боре. Због тога је ђенерал Недић могао на њих у свему да се ослони. Били су добро и исправно вођени, тако да су кроз сва искушења и тешкоће грађанског рата пролазили часно. Да би се у добровољачким редовима одржала што боља дисциплина, да би Добровољци, који су на својим грудима носили Косовски крст, заиста били људи и борци по угледу на бесмртне Косовске јунаке, основано је у Штабу СДК посебно одељење, под називом Васпитна служба. У свакој чети постојали су васпитачи – *просветари*, који су водили рачуна о моралној и духовној спреми сваког добровољца. Прожета хришћанским духом, Васпитна служба је непрестано пазила на сваку јединицу, на сваког појединца. Када нису били заузети борбама, Добровољци су помагали народу на раду. Помагали су на њиви оним сељачким домовима чији су домаћини били у заробљеништву. Помагали су и у домовима за избегличку децу и другим социјалним установама.

Иако је послератна комунистичка историографија третирао Српске добровољце као „домаће издајнике“

и „слуге окупатора“, сами Немци су директно или индиректно побијали такве тврдње. Мемоари Хермана Нојбахера, специјалног немачког изасланика за Балкан, представљају врло драгоцену сведочење о догађајима у Југославији током Другог светског рата. О Добровољцима је Нојбахер посведочио као о младим људима, међу којима се налазио „висок проценат студената и интелигенције“, „али ту је било и сељачких синова“, а који се никада нису борили за Немце, већ против комуниста. Такође је познато да је немачки државни врх био против оснивања било какве српске војске, јер није веровао Србима, па ни самом ђенералу Недићу. Али Србија је била у тешком устаничком комешању и војни разлози су превагнули над политичким. Хитлер је дао одрешене руке немачком Војном заповеднику у Србији, под условом да се у земљи што пре поврати ред и мир.

Међутим, неповерење, па чак и отворено непријатељство немачких војних фактора према Српским добровољцима, задржало се скоро до самог краја. Нарочито је била евидентна нетрпељивост СС генерала Аугуста Мајснера, који је 12. августа 1942. године издао директиву да се СДК не сме снабдевати, како оружјем тако ни храном, одећом и другим потрепштинама. У писму Команданту Југоистока Александеру Леру, 29. августа 1942, Мајснер пише како је „дефинитивног мишљења да Српске добровољце треба разоружати“. Потпуковник СС-а Лудвиг Тајхман, 5. марта 1943. извештава Мајснера о полагању заклетве припадника IV пука СДК. Тајхман у свом извештају између осталог наводи да су цивили, који су присуствовали дефилеу Добровљаца београдским улицама, узвикивали паролу: „Живео краљ Петар“, „Живео Недић“, „Живела нова српска војска“, „Србија, Србија“. Само два дана касније, 7. марта 1943, Командујући генерал и заповедник у Србији (од децембра 1941) Паул Бадер, извештава своје претпостављене да су Српски добровољци одбили захтев генерала Мајснера да обављају полицијску службу, због чега су стављени под контролу Вермахта.

Мајснер је своје притужбе на СДК изнео у писму Хајнриху Химлеру од 15. марта 1943, у коме између осталог каже: „Српски добровољачки корпус представља посебну опасност, и без икакве сумње ускоро ће постати извор немира... Војноуправни командант Србије дао је дозволу да СДК користи заставу са добровољачким Крстом и натписом *С вером у Бога, за Краља и Отаџбину*. Овим су се они користили приликом полагања заклетве, када су клицали краљу Петру. С обзиром на ситуацију, мислим да такви експерименти уопште нису пожељни.“ Химлер се у вези овога обратио Вилхелму Кајтелу, начелнику Врховне команде немачких Оружаних снага. У свом писму од 23. априла 1943, Химлер саопштава Кајтелу да сматра „врло проблематичним што је Србима дозвољена употреба заставе с натписом *С вером у Бога, за Краља и Отаџбину*“. „Уверен сам“, наставља Химлер, „да смо изабрали погрешан приступ. Исто тако, мој је утисак да су ови добровољачки батаљони превише добро третирани од стране команданта Вермахта у Србији.“ Очигледно је то био разлог што је 16. маја 1943. генерал Бадер писао Химлеру: „Одлучио сам да не распустим Српске добровољце, иако су положили заклетву на верност свом Краљу. Они носе крст Светог Ђорђа (на својим блузама), а овај крст историјски је повезан са Косовским крстом из 1389. године. Они – Добровољци – верни су својој Краљу, према коме се Западни савезници тренутно опходе као према заробљенику.“

Држава са Божијим благословом

Једна од најважнијих иницијатива Ђенерала Недића након слома комуниста била је везана за питање проширења територије под контролом српске владе. Његово залагање за сабирање и обједињавање српских земаља одвијало се у више етапа. Ђенерал је захтевао проширење ингеренција своје владе на области источне Босне, дела Херцеговине, Срема и Далмације, о чему сведочи обиман меморандум који је поднет генералу Бадеру у фебруару 1942. године. Војноуправни командант у Србији проследио је овај захтев влади Трећег Рајха, али у политичком врху Немачке нису желели ни да расправљају о њему. Харалд Турнер је крајем фебруара обавестио Недића да његов захтев „није одбијен, већ само одложен“, мада се из целог поступања немачке администрације већ тада уочавала одбојност према идеји територијалног проширења окупиране Србије.

Милан Недић је, међутим, и у наредним месецима покушавао да издејствује прикључење делова Босне, посредством четничког мајора Јездимира Дангића, немачког дипломате Карла Друшковича и, напослетку, генерала Александра Лера, новопостављеног команданта Југоистока. Како ниједна од ових иницијатива није успела, Недић је отпочео преговоре с Италијанима, у циљу прикључења Црне Горе и Рашке области територији под административном контролом српске владе. Ови преговори, вођени без знања немачке окупационе управе, полазили су од премисе да Недићева влада добија цивилно-административну управу на новим територијама, док оне остају под војном окупацијом италијанских трупа. Након немачких протеста, питање проширења територије привремено је напуштено, да би поново постало актуелно у септембру 1942. године. Тада је, у новом меморандуму генералу Бадеру, поред претње оставком и захтевања повећања ингеренција и аутономије српске владе, поново изнет захтев за територијалним проширењем, али је као једина директна последица овог обраћања проистекао Недићев доцнији сусрет са Хитлером и Рибентропом. Иако је питање проширења граница Србије актуелизовано и касније, посредством Хермана Нојбахера, чврст и непроменљив став врха Немачког Рајха био је да се о томе не може расправљати пре окончања рата.

Свеукупни циљ прегалаштва Ђенерала Недића и његових сарадника било је стварање Нове Србије, што је у редовима Владе народног спаса схватано као враћање српског народа самом себи. Основа живота Нове Србије требало је да буде Светосавље, јер „Србин који не осећа, не живи у светосавском духу, не припада српској нацији“. Недић је највише говорио о Новој Србији као „правој отаџбини“ која мора бити постављена „на здравим сељачким темељима, цементирана једном заједничком вољом, надахнута једном јединственом србском душом“ пред којом ће устукнути „све вештачке творевине“. Све то је значило раскид са државним, друштвеним и политичким традицијама међуратне Југославије, те стварање нове народне будућности окретањем србским традиционалним вредностима са строго националним предзнаком. Ово је подразумевало и нестанак либералне демократије и свих њених тековина, које је требало да смени нови – домаћински и органски – поредак, организован на национално-задружним основама. Сеоска породица, тј. њена задруга сматрана је идеалном организационом целином и гарантом опстанка српског

националног бића. Њој су приписиване заслуге за очување и развој националних традиција, језика, обичаја и вере, као и изузетна отпорност на штетне културне и политичке утицаје који су долазили из иностранства. Стога је традиционална српска задруга и узета као узор будућег државног уређења.

Током друге половине 1942. године, др Илија Пржић и Цветан Ђорђевић израдили су сложени пројекат српске сталешко-задружне државе, који је почетком 1943. достављен генералу Бадеру. Овај пројекат је предвиђао оснивање општинских, среских и окружних већа, као органа локалне самоуправе, и Државног сабора, који је требало да заузме место националног представничког тела. Државни сабор би се састојао од највише 200 „државних већника“, који би били делегирани из сваког среза, сталежа и категорије заслужних грађана. На врху домаћинског задружног поретка Србије била би Врховна државна управа, која „претставља политичко вођство народа и државе“, а на њеном челу стајао би „државни старешина“, „који је у исто време и вођа народа и Претседник владе“ и једино би његов ауторитет у вршењу власти био неприкосновен.

Судбина пројекта српске сталешко-задружне државе била је искључиво у немачким рукама, па се, због немачке одбојности према идеји обнове монархије Карађорђевића, у овом пројекту државни старешина не означава као монарх. Међутим, заветна (светосавска) опредељеност Владе народног спаса и верност коју је она исказивала краљу Петру II, уверава нас да су Ђенерал Недић и његови сарадници српску будућност видели уоквирену освештаним темељима православне сталешке монархије. А то нам потврђује и писмо Димитрија В. Љотића упућено краљу Петру II, априла 1942. године. Између осталог, у њему Љотић вели и то да борба са комунизмом „дозволила нам је, да поставимо јасно ознаке српског националистичког пута: Бог, Краљ, Домаћин, читав духовни, политички и социјални српски домаћински систем, као закон живота нашег народа с једне, а противтежа комунистичкој борби с друге стране, борби против Бога, против Краља, против Домаћина. Ми смо знали да се национализам не слаже са окупацијом. Али, окупација није наш грех, а јесте наш крст и наше бреме. Окупацију су скривали они који су неразмишљено извршили 27. март – пуч – а затим му неразмишљено дали спољнополитичку боју..“

Иако је немачки став био да је стварање српске сталешко-задружне државе (или било чега сличног) потпуно неприхватљиво у условима рата и окупације, те да је питање будућности Србије остављено за период после рата, Ђенерал Милан Недић се у својим настојањима није предавао до самог краја. Знао је, као што и ми данас знамо, да његови државотворни напори никада неће пропасти, јер ће будући нараштаји Срба бити кадри да исправно процене значење и стварни смисао појединих догађаја и институција из периода грађанског рата и немачке окупације (1941–1945). У њима ће пронаћи ваљана искуства и примере који ће бити истински путоказ ка духовном и државотворном препороду Српства.

Бојан Митић

Лексичке исправке: Д.С.

ПОДСЕТНИК

Емил Сиоран

ОДА КАПЕТАНУ

„...Навикли смо на половне патриоте, пихтијасте и празне. Уместо њих се појављује појединац који земљу и њене проблеме посматра са ужасном непопустљивошћу. Постоји разлика у густини духа... Изградио је и сачувао, ујединио политику и мистику, помирио непомирљиво и ставио тачку на то...“

У нацију робова Корнелију Кодреану унео је част, у крдо бескичмењака понос. Поред њега нико није остао млак. Земљом је прошао нови дрхтај, утеха за кукавичлук хиљадугодишње неисторије. Између Дачана и Легионара постојао је прекид у бићу Румуније. Капетан је Румунији дао значење. Људски материјал сачињен од мамурлука и понижења претворио је у Румуна са суштином, непопустљивог и опасног, гвозденог чувара. Увео је апсолут у свакодневно дисање Румуније. Може ли ико то да заборави?

Пре Корнелијуа Кодреануа, Румунија је била насељена Сахара. Онима који су се нашли између неба и земље није преостајало ништа осим чекања. Неко је морао да дође. Румунску пустињу сви смо заобилазили, неспособни за било шта. Чинило се да је чак и презир захтевао превише труда. О својој земљи смо размишљали само у негативном светлу. У тренуцима најлуђе наде, сматрали смо је добрим вицом. А Румунија и није била више од доброг вица.

Вртели смо се у слободном паду, без прошлости и садашњости, уживајући у слатком разврату и недостатку судбине.

Ова сирота земља била је огромна пауза између почетка без величине и нејасне могућности. У нама је будућност јецала. У једном човеку је кључала. Он је разбио слатку тишину нашег постојања и натерао нас да будемо. У њему су се оваплотиле врлине народа. Румунија могућности хитала је ка Румунији моћи.

Са Корнелијуом Кодреануом срео сам се само неколико пута. Одмах сам схватио да разговарам са човеком у земљи марионета. Његово присуство је узнемиравало и увек сам се опраштао од њега са осећањем снажног набоја, кључног набоја који прати постојања обележена неизбежним. Зашто не бих признао да ме је обузео чудан страх, нека врста полета пуног слутњи?

Свет књига ми се чинио бескорисним, категорије неисправним, престиж интелегенције једноличним,

пренемагања суптилности залудним. Капетан није патио од главног порока такозваног румунског интелектуалца. Капетан није био „интелигентан“, Капетан је био дубок.

Духовна пропаст Румуније проистиче из мисли без садржаја, из интелегенције. Недостатак доследности преображава проблеме у елементе апстрактне игре и краде духу његов судбински карактер. Интелигенција и патњу деградира у ћаскање.

Међутим, они налик Капетану, тешки и ретки, уздигли су се из Судбине. Сачињени су негде веома далеко. Отуд утисак о универзуму срца, универзуму очију и мисли.

Када сам му 1934. рекао како би било занимљиво да исприча своју животну причу, одговорио ми је: „Нисам провео живот у библиотекама. Не волим да читам. Ја размишљам.“

Ове су мисли поставиле разлог нашег постојања. У њима дишу природа и небеса.

Кад су почеле да се остварују, уздрмале су историјске основе државе.

Корнелију Кодреану није поставио проблем ове модерне, садашње Румуније. То би било премало за њега. То не би било у складу ни са ширином његове визије, ни са нашим очекивањима. Поставио је проблем у крајњем смислу, у тоталности националног постојања. Није желео да поправља приближну беду нашег стања, већ да уведе апсолут у свакодневно дисање Румуније. Не револуцију историјског тренутка, већ историје. Легија би онда морала не само да створи Румунију, већ да искупи њену прошлост, оплођену древном одсутношћу, да спасе, инспиративном и јединственом лудошћу, огромно изгубљено време.

Легионарска страст је израз реакције пред несрећном прошлосту. Ова нација је у свету засијала само својом сталношћу у несрећи. Никада није било другачије. Наша суштина је бескрајно негативна. Отуд немоћ превладавања осцилација између растапајуће горчине и оптимистичног беса.

У тренутку обесхрабрености, рекао сам Капетану: „Капетане, не верујем да Румунија нешто значи у свету. Ниједан тренутак у њеној прошлости не оправдава такву наду.“

„У праву си“, одговорио ми је. „Али ипак постоје

одређени знаци.” „Легионарски покрет”, додах.

А онда ми показа како он види ускрснуће дакијских врлина. И схватих да је између Дачана и Легионара постојао прекид у нашем бићу, јер ми сада живимо други почетак Румуније.

Капетан је Румунији дао значење. Пре њега, Румуни су били само Румуни, односно људски материјал сачињен од мамурлука и понижења. Легионар је Румун са суштином, опасни Румун, неизбежност за себе и друге, бескрајно претећа људска олуја. Гвоздени чувар, фанатична шума... Легионар мора бити човек у коме понос пати од несанице.

Навикли смо на половне патриоте, пихтијасте и празне. Уместо њих се појављује појединац који земљу и њене проблеме посматра са ужасном непустљивомшћу. Постоји разлика у густини духа.

Онај који је земљи дао другачији смер и другачију структуру у себи је ујединио елементарну страст и духовну отуђеност. Та његова решења важе и у тренутном и у вечном. Историја овог света не познаје визионара са више практичног ума и такве способности, одржаване душом једног свеца. Не познаје ниједан други покрет у коме проблем спасења иде заједно са сељаштвом.

Изградио је и сачувао, ујединио политику и мистику, помирио непомирљиво и ставио тачку на то. Једнако се интересовао за организацију кантине и питање греха, трговине и вере.

Нико не сме да заборави: Капетан је био сељак саздан у Апсолуту.

Сви су веровали да га разумеју. Међутим, он је измицао свима. Превазишао је границе Румуније. Самом Покрету је предложио начин живота који је превазилазио издржљивост Румуније. Био је сувише велик. Човек би био склон да верује да он није потицао из конфликта његове величине и наше сићушности.

Међутим, није мање истина и да је време прогона изнедрило личности које чак ни најверљивија утопија не би довела под сумњу.

У нацију робова унео је част, а у крдо бескичмењака понос. Његов утицај не само да је обликовао његове ученике, већ на одређен начин и његове непријатеље. Ови подлаци постали су чудовишта. Натерао је себе да буде јак, наметнуо им је карактер у злу. Они не би постали паклене карикатуре, да величина Капетана није захтевала негативни еквивалент. Били бисмо неправедни према крвницима кад бисмо их сматрали пропалицама.

Сви су себе остварили. Још један корак и изазвали би љубомору Ђавола.

Поред Капетана нико није остао млак. Земљом је прошао нови дрхтај. У земљи људи појавило се суштаство. Патња је постала мера вредности, а смрт вокација. За само неколико година, Румунија је доживела трагично дрхтање, чија снага нас је утешила за кукав ичлук хиљадугодишње неисторије. Вера једног човека породила је свет који превазилази Шекспирову античку трагедију. И то на Балкану!

На апсолутном нивоу, да морам да бирам између Румуније и Капетана, не бих ни тренутка оклевао.

Након његове смрти, сви смо осетили још већу усамљеност, али поред наше, расла је и усамљеност Румуније.

Ниједно перо, замочено у мастило несреће, не би могло описати недаће наше судбине. Међутим, морамо бити кукавице да бисмо пронашли утеху. Са изузетком Исуса, ниједна смрт није била присутнија међу живима. Може ли ико то да заборави? „Од сада, Румунију ће предводити мртав човек”, рекао ми је пријатељ на обали Сене.

Овај мртви човек раширио је мирис вечности над нашом људском прљавштином, и вратио небо Румунији.

(Извор: Emil Cioran, *Apologie de la barbarie*: Berlin-Bucarest 1932–1941 /Paris: L’Herne, 2015/, „Le profil intérieur du Capitaine”, 261–267. Оригинални текст објављен на радију Румуније 27. новембра 1940. и у *Glasul strămoşesc*, 25. децембра 1940. Превод са енглеског: Сандра Гагић. Опрема: „Нација Прес”)

Преузето са сајта Нација Онлајн

СРПСКИ ЦИВИЛНИ ПЛАН

Један од основних разлога због којег ча-мотиња влада нашим народом јесте недостатак израза друштвеног деловања. Могуће је да је то зато што смо пут тражили на погрешном месту. Национална мобилизација, а то је оно што нама треба, мора да почне од нашег рада, стваралаштва и интересовања. Форма окупљања на тим принципима не може бити политичка партија јер она није друго до интересна група. Оне саме по себи гуше лично стваралаштво, јер њима нису потребни ствараоци већ извршиоци. То је управо супротност основи на којој мора да се гради национални друштвени активизам.

Да бисмо остварили националну слободу морамо бити самоделатни.

Форме кроз које се самоделатност може организовати јесу народне организације људи који се баве истим послом или имају исто интересовање. Данас се такве организације називају мрским нам именован невладиних организација а читав тај сектор цивилним друштвом. Овај сектор има огорман утицај на креирање политичких одлука, на јавно мњење, нормирање друштвених вредности. Могло би се рећи да је од суштинског значаја за мотивисање људи за укључивање у политичко деловање а тако и стварање друштвено – политичког и државотворног потенцијала. Овај сектор је школа за оне који треба да преузму одговорност за вођење државе.

Како нам је сама стилистика и терминологија овог сектора страна тако је случај и са начином његовог деловања. Невладин сектор делује пројектно. Међутим ми смо кроз историју имали читав систем спонтаних духовно – органских пројеката, који су интегрисали целокупно друштво.

Мобе – су тимски рад, који комплет може да се проведе кроз пројектну документацију;

Славе и светковине су манифестације за које нису потребни менаџери, а имамо примера да су ушле у туристичку понуду појединих места и да су заправо читави фестивали. Нас у збуњује тај чудни језик, хибридно – вештачки новогвор нво сектора и „са прљавом водом избацујемо и дете из корита“. Треба да се опасуљимо и схватимо да смо ми то имали давних дана.

Имали смо и конкретне организације, налик данашњим, који су били читави покрети:

- Српско привредно друштво Привредник;
- СПК Просвјета;
- Соколска удружења;

- Богомољачки покрет;
- Коло српских сестара;
- Задружне савезе...

Свако село, нарочито у жуто – црној, дунавској монархији је имало неколико културних, друштвених, просветних, привредних, добротворних, омладинских, забавних организација.

Да је наш народ био организован кроз цивилни сектор говори нам и химна Св. Сави – Ускилнимо с љубављу, где се посебно апострофирају српске цркве и школе као носиоци националне самосвести. То су биле установе које је организовао српски народ без подршке државе а представљале су националну аутономију у једном туђинском (Аустријском и после Аустро – уграском царству). Црква и школа су обликовале нацију и национални идентитет.

Данас поред ових установа пресудан утицај на обликовање националног културног обрасца имају медији, али и популарна култура, друштвене мреже.. па и друштвени активизам. Сматрам да бисмо ми могли не само имати утицај на друштвени активизам, већ створити свој аутономни српски цивилни план. Ми гледамо овај садашњи цивилни сектор који има подршку неких фондација и међународних структура којих ми никада нећемо имати, а било би проблематично кад бисмо имали и онда се, морам да кажем искомплексирамо. И онда одустајемо од рада и повлачимо се из тог простора! Не покушавамо ни да сиђемо на терен. Међу народ, где још увек има неугаслих душа.

Други аргумент је – ми немамо средстава!!

Цивилни сектор (који ћемо назвати генетски модификован друштвени активизам) је деведестих финансиран углавном од стране Сороша и осталих страних фондација нимало наклоњених српском народу и држави. Данас то чини наша држава.

Зашто наша држава не би финансирала наше народне иницијативе, кад већ користим терминологију пољопривреде – друштвене делатности органске културе?

Наравно, никад то неће бити у висини како се подржава генетски друштвено модификоване организације (ГДМО), али нама толико и не треба. За разлику од пољопривреде где су ГМО културе жилавије од домаћих сорти у друштвеном деловању је обрнута ситуација. ГДМО никад неће моћи да парира ентузијазму народних трудебеника.

Са друге стране бирократији, која влада др-жавом су неопходне народне иницијативе, стваралчки ентузијазам појединаца и група, јер је бирократија по природи стерилна.

Могуће је и у атмосфери окупране Србије много тога урадити а тако и стварати основу, логистику, кадрове, за промену система. На-равно да тај посао није лако и даје тешко очувати све слабији пламичак одушевљења пред налетима олујног ветра неразумевања средине и незаинтересованости државне бирократије.

Сетимо се српске Војводине, она је створена народним одушевљењем али и шајкашким бат-аљонима. Дакле, организованим и стручним људима.

Карађорђева Србија не би била ослобођена да није било пречанске логистике, која је ишколована кроз читав осамнаести век у оквиру, помињаног, национално – друштвеног, активизма. Сваку идеју треба институционализовати, учинити све на заговору јавности и формално затражити помоћ и подршку од државне управе.

Ево једног конкретног примера, новосадско насеље Клиса је пре другог светског рата имала друштво за улапшавање насеља а сад нема удру-жење за спасавање од еколошке катастрофе. Регионална депонија, политичким насиљем, је постављена на самом ободу овог насеља и прети да угрози изворе пијаће воде целог града али да нанесе друге штетне последице по животну средину. А, Срби, из тог иначе поносног насеља, збуњено ћуте.

Нама недостаје воља за моћ!

Не у ничеанском смислу да будемо надљуди, већ да не би били подљуди. Да не постанемо човек – маса! Моћ у друштву је као енергија у физици. Не смемо бити немоћни, то је грех, кад нам је Бог дао снагу. Морамо да се изборимо да будемо оно што јесмо. И да будемо свесни да је поништавање достојанства нације напад на човечност. Зато свако стваралаштво којим афирмишемо и изражавамо сопствену човечност јесте од националног значаја. Кад осећамо при-падност нацији ми смо у заједници са прецима, самим тим ми смо потомци, али смо аутоматски преци неким новим нараштајима и тај свет и нашу Отаџбину морамо да оставимо некоме. Зато је свако стваралаштво задужбнинарство.

Онда је лако формирати Српску мрежу, која је угашена због пречице звана политичка партија.

А, управо је та Српска мрежа могла да по-стане друштвена структура, група за притисак, заговор јавности, утицај у друштву, појављивање у медијима, па и учествовање у политичком одлучивању. То да свако има своју организацију је можда мало претерано, али свако би требало да има простор и заједницу са којом би могао да дели дарове, интересовања, надахнућа.

Како је човек биће заједнице, само кроз одре-ђену заједницу се може изборити за своје место под сунцем.

А, то је национални интерес, да стваралачки, одговорни, неграмзиви људи нађу простор свог самоостварења.

Дејан Перишић

НОВОВИДЕЛО

НИШТА СМО БЕЗ СНАГЕ ДУХА!

ЗБОГ ЧЕГА ЈЕ ВОЈВОДИНА СРПСКА?

(правно - економски поглед, 2. део)

Пролог:

У претходном делу објашњено је како Аутономна Покрајина Војводина нема своје историјско утемељење, у овом ће бити говора о економској штетности, а у наредном о томе како је АПВ политички сувишна. У претходном делу је такође, на несумњив начин доказано српско историјско право на Војводину, у наредном ће бити речи између осталог и о демографском праву Срба на Војводину. Тема овог дела, који је заишљен као везивно ткиво поменута два дела, а не даје директан одговор на у наслову постављено питање, биће упоредни приказ уређења држава у региону, држава сличне територије и броја становника, као и најразвијенијих европских држава са Србијом. На тај начин ће са поменута два текста чинити целину у закључку да нам АПВ није потребна, јер нам не треба држава у држави.

Економске последице постојања АПВ:

Једна од најчуванијих тајни сваке власти у последњих четврт века у Србији, тачније од васпостављања вишестраначког система, јесте број запослених у покрајинској администрацији. Према неким наводима тај број је око 4.600 запослених чиновника. Иако чињенично не можемо знати да ли је та информација тачна, наше вишегодишње искуство у праћењу друштвено-политичке сцене у Србији нас може навести да будемо склонији да поверујемо у то да ако овај податак није тачан, онда тај број може бити само већи, а никако мањи, будући да се готово сви извештаји и статистике „фризирају“ пре него што дочекају „светлост дана“. Имајући у виду један, на другом месту на планети незапамћен податак, а то је да је просек плата у јавном сектору већи од оног у приватном, долазимо до закључка да су и плате у покрајинској администрацији изнад републичког просека од 355 евра. Ако узмемо у обзир разуђеност саме администрације у покрајини, коју чини 4 огромна јавна предузећа, пет установа, шест фондова као и 10 завода, можемо само замислити колико су порески обвезници оптерећени! Међутим, као и обично, то није све. Сваки од ових органа има свог генералног директора, одбор директора, управни одбор, над-

зорни одбор, извршни одбор и остале запослене у руководству ... Познато је да њихова примања прелазе и неколико стотина хиљада динара, и то у земљи у којој има преко 800.000 незапослених. Уз то, ту су и разне бенефиције у виду службеног возила, мобилних телефона, путовања, приватних факултета и сл. Поврх тога, потребно је споменути 120 покрајинских посланика, као и покрајинску Владу коју чини 10 министара! Колики ли су издаци за све ово!?

Укратко, покрајинска администрација служи за позиционирање и „ухлебљење“ страначке војске тј машинерије сваке власти у покрајини, без разлике ко у њој био!

Покрајински буџет за 2016. годину износи 58 милијарди динара! Ранијих година износио је и више! Можете замислити колико би народ у покрајини боље живео да се тај буџет расподели на 6 градова и 39 општина, сразмерно броју становника. Уместо што у прелепој згради Бановине, која је изграђена за време краљевине седе већ споменути однарођени чиновници који ни у чему не деле судбину народа, Нови Сад заслужује да се у њему налази Министарство пољопривреде Републике Србије! То би додатно учврстило централну власт на северу земље, а покрајинска аждаја која прети да прогута спрско село пала би у заборав!

Теорија управе и локалне самоуправе:

У управноправној теорији важи правило да главни град треба да има отприлике 10-15% становништва дате територије. Београд у том смислу насељава готово 30% становништва Србије и он озбиљно прети да усиса читаву Србију. Као такав, формиран је у време СФРЈ, којој је идеално пристајао, али наглим смањењем територије деведесетих година прошлог века, а тиме и становништва наше државе, Београд постаје апсолутно неподобан престони град! Оту-да и та ружна огорченост на престоницу широм „унутрашњости“. Сматрам да приградске београдске општине треба припојити суседним управним окрузима, а не да припадају Граду Београду као самосталној јединици локалне саоуправе. Гроцка би по свему судећи требала

припасти Подунавском округу, Младеновац и Сопот Шумадијском, док би Лазаревац и Барајево, по мом суду требали припасти Колубарском округу. Општина Обреновац требала би да се стави у окриље Мачванског округа, а Сурчин у састав Сремског. Тада би Београд са преосталих 10 општина био идеалан престони град наше Србије, а околни окрузи били би ојачани богатим општинама, које више не би биле дављеници због њиховог „приградског“ статуса у оквиру Града Београда.

Као што је потребно извршити дебеоградизацију Србије, тако је потребна и деновосадизација Војводине. То је најефикасније извршити укидањем покрајинске администрације! Додатни аргумент за то јесте и асиметрија у држави, где највећи део државе није прекривен аутономијом, па се у контексту броја нивоа власти прави јасна разлика међу грађанима која рађа и одређени анимозитет. Такође, апсолутни губитак државе је да се са једне стране села празне, а с друге да омладина тражи запослење у нашим градовима, у којима не може стићи на ред, па долази до појаве социјално угрожених грађана. Потребно је улагати у мале средине, у села! Да се тамо стварају услови за останак младих, касније и повратак оних који су већ отишли. Да се обезбеде предуслови за запошљавање а самим тим и формирање породица. Тиме би се стало на пут највећем проблему наше државе а то је морталитет!

Војводина, као житница Србије, има веома велики значај за пољопривреду Србије. С потојањем аутономне покрајине Војводине, наша држава Србија постаје подложнија страним утицајима, поготово у ситуацији кохабитације различите власти на републици и у покрајини, каква је била ситуација до скоро.

У случају поменуте кохабитације, позиције са оба нивоа власти утркују се у попуштању западним захтевима. Ускоро ће по свем судећи бити промењен Устав Републике Србије и биће дозвољен узгој и промет ГМО, продаја пољоприведног земљишта странцима и сл. Да не причамо о брисању Косова и Метохије из преамбуле највишег правног акта Србије. АП КиМ се и оцепио противправно од Србије управо због чињенице да је постојала административна граница између Приштине и остатка Србије. Данас би требао један од безбедносних интереса Србије да буде изградња крака гасовода „Јужни ток“ кроз Србију, и то тако да пролази како кроз централну Србију, тако и кроз територију Војводине, управо како би се још чвршће интегрисали ови региони. Међутим, најжалост овај пројекат који је могао да гарантује

Србији енергетску безбедност је обустављен.

Иако су Уставом још 1990. године, Аутономна Покрајина Војводина, као и јужна покрајина, којој је враћен стари назив „Косово и Метохија“, уместо „Косово“, остали без прерогатива државе у држави и коначно изгубили елементе државности као што су изворни приходи, законодавна и судска власт, и дан данас постоје маргиналне политичке групе чији се програм заснива на повраћају у пређашње стање када су у питању ове надлежности. Те странке које се позивају на Устав из 1974. године, иако немају готово никаквог упоришта у бирачком телу, чине озбиљан фактор нестабилности у Србији. Поред тога, иза тих људи стоје и многе афере и контроверзе, као што су сарадња са криминогеним миљеом, туче и недолично понашање, као и учешће на иредентистичким скуповима!

Упоредни приказ:

Сви поменути аргументи довољни су да потврде економску штетност и политичку сувишност АПВ, али свакако да није на одмет презентовати унутрашња уређења озбиљних држава, као и држава у региону и држава сличног броја становника и територије, како би се направио упоредни приказ како друге државе решавају сличне проблеме.

Узмимо за пример суседну Хрватску, где постоје много јачи аргументи за увођење аутономије. Нпр. у Истри, где су Италијани до 1945. године и „Истарског егзодуса“ чинили већину становништа, а и дан данас представљају релевантан проценат становника Истре. Такође Далмација, била је готово 300 година посебна краљевина у оквиру Хабзбуршке монархије, одвојена од Хрватске-Славоније. По етничком принципу би простори некадашње војне границе могли имати статус аутономије, а по различитом културном миљеу чак и Славонија чини засебан регион. Међутим, у посттуђмановској Хрватској није ни разматрано о томе. Која год странка била на власти, понашала се друштвено одговорно и није ни покушавала да наруши чврстину унитарне државе. Ни остале државе у региону се не разликују умногоме од Хрватске. Мађарска на пример, такође баштини поделу на жупаније тј „вармеђе“, а ниједна политичка опција не заговара отварање потенцијалних „жаришта“ у виду покрајина, иако је Мађарска сличне територијалне распрострањености и сличног броја становника као Србија, а у историјском смислу, Мађари претстављају зрели народ, баш као и српски.

У Румунији живи 2 милиона Мађара, али је

Трансилванија или Ердељ само један од административних региона, у којој Мађари немају некаква посебна права. У Словачкој готово исто као и у Румунији, чува се национално јединство и симетрија упркос више стотина хиљада становника Мађарске народности. У Бугарској не постоје покрајине иако има значајан број Турака и Помака – Бугара исламске вероисповести. У БЈРМ иако више од 26% становништва чине Албанци, воде се ратови око увођења територијалне аутономије. У Албанији мањине немају право чак ни да се изјасне о својој националној припадности. Слично као у БЈРМ, у великој држави Украјини годинама се разговарало о увођењу аутономије за јужне и источне руске области, али до тога није дошло и на жалост је тај проблем ескалирао у сада један озбиљан грађански братоубилачки рат, у којем су побуђене неофашистичке страсти на крилима „Запада“ спремне по сваку цену да погазе легитиман захтев 9 милиона Руса из Украјине!

Закључно разматрање:

Европска унија, као тобожња тврђава „демократије, људских права и слобода“ и сл. којој наша држава стрмоглаво тежи већ деценију ипо не водећи рачуна о нашим државним, националним, економским, де-мографским и безбедносним интересима, доживљава своје најтеже и по свему судећи последње дане. Једна од водећих држава Уније као што је Француска, веома просперитетна, многољудна и велика држава па опет нема покрајине, само тзв. департмане. Иако велики број департмана из историјских и културних разлога би

можда могао имати основа да затражи аутономију, то се не дешава. То су Алзас и Лотарингија које су насељене Немачким живљем, затим Корзика, Прованса, Бургундија ... На примеру Шпаније и Италије, двоје регионалних држава се најбоље огледа колико су Французи у праву. Каталонија и Баскија су семе раздора у Шпанији, док је извор безбедносних проблема Италије у Јужном Тиролу! Видимо да је и Шкотска одржала референдум о независности. О регуларности тог референдума могло би се причати као посебној теми, али то није тема овог рада.

Оно што је закључак овог рада јесте да је прошло време Романтизма, тј „ослобађања туђинских окова“ још почетком прошлог века. Прошла је чак и ера Либерализма тј „отварања граница“ почетком овог века. Тенденција садашњег доба јесте да свет тежи ка поновном затварању граница и упливу државе у привреду како би је помогла, будући да се честим кризама слободан промет људи, роба, услуга и идеја показао дугорочно погубно! Иако је српски народ остао последња брана феудализма у Европи, век ка-сније и последња брана комунизма на континенту, видели смо где нас је довела та слепа и крута политика. Будимо једном и далековиди и приметимо да светом 21. века владају другачији ветрови него пре 20 година. Долази ера енергетске безбедности за коју морамо бити спремни и да је дочекамо на ногама! Мења се и геополитичка мапа света и региона, и Србија коначно мора да одабере да ли жели са „светским полицајцем“ у виду НАТО пакта, ММФ, Светске Банке и Европском Унијом која пада у „стечај“ или са земљама у развоју у виду ОДКБ, ЗНД, ШОС, Евроазијске Уније, земаља БРИКС-а и да буде један од пионира „Европе нација“.

ПАЖЊА ОНИМА КОЈИ ЖЕЛЕ ДА ПРАТЕ ПИСАЊЕ „ИСКРЕ“

Они који желе да прате писање „Искре“, а исту не примају штампану, могу наћи сваки њен број, почев од јануара 2002. до данас, као и другу сродну литературу — читати их или 'преузети' (download) — на сајту „Ново видело“ <<http://www.novo-videlo.com>>.

„ИСКРА“ СЛОБОДНИ ОТАЏБИНСКИ ЛИСТ

Главни и одговорни уредник:

Давор Сантрач

Издаје:

Друштво за унапређење задружне мисли
Мирослава Антића 12, Нови Сад

Рукописи се не враћају. Чланци објављени са
иницијалима или пуним

именом аутора, не представљају обавезно мишљење
редакције.

„Искра“ излази сваког 10. у месецу.

Штампа: Artprint media doo, Нови Сад